

**MYKOLO ROMERIO UNIVERSITETO
SOCIALINIŲ TECHNOLOGIJŲ FAKULTETO
EDUKOLOGIJOS IR SOCIALINIO DARBO INSTITUTAS**

**RAMUNĖ KARLONAITĖ – TURČINAVIČĖ
EDUKOLOGIJOS MAGISTRANTŪROS NUOLATINĖS
STUDIJS**

**EDUKACINIŲ TECHNOLOGIJŲ VAIDMUO PEDAGOGŲ
KVALIFIKACIJOS TOBULINIME: TRAKŲ ŠVIETIMO
PAGALBOS TARNYBOS PATIRTIS**

Magistro baigiamasis darbas

Darbo vadovas: *prof. dr. Irena Žemaitaitytė*

Vilnius,
2015

TURINYS

ĮVADAS	5
SĄVOKŲ ŽODYNAS	8
1 EDUKACINIŲ TECHNOLOGIJŲ SAMPRATA	9
1.1 Edukacinių technologijų vaidmuo pedagogo darbe	9
2 PEDAGOGŲ KVALIFIKACIJOS TOBULINIMAS	15
2.1 Trakų švietimo pagalbos tarnybos darbo apžvalga	15
2.2 Kvalifikacijos tobulinimo samprata	18
2.3 Kvalifikacijos tobulinimą reglamentuojantys pagrindiniai dokumentai	20
2.4 Kvalifikacijos tobulinimo formos.....	25
3 PEDAGOGŲ PROFESINĖS VEIKLOS REZULTATAI – JŲ KOMPETENCIJŲ RAIŠKA	31
3.1 Pedagogų profesinių, bendrųjų, bendrakultūrinių ir specialiųjų kompetencijų apžvalga	31
3.2 Informacinių komunikacinių technologijų kompetencija ir raiška pedagogo darbe	37
4 EDUKACINIŲ TECHNOLOGIJŲ VAIDMENS PEDAGOGŲ KVALIFIKACIJOS TOBULINIME TYRIMAS	44
4.1 Tyrimo metodologija.....	44
4.2 Tyrimo rezultatai	47
IŠVADOS.....	59
REKOMENDACIJOS	61
LITERATŪROS SĄRAŠAS.....	62
SANTRAUKA	69
SUMMARY	70
PRIEDAI	71

LENTELIŲ SĄRAŠAS

1 lentelė. Pedagogų veiklos kompetencijų raiškos modelis	36
2 lentelė. Vertinimo lygmenų rodikliai	40
3 lentelė. Sampratos “kvalifikacijos tobulinimas“ supratimo reikšmės veiksniai.....	49
4 lentelė. Edukacines technologijas sudarantys būdai ir metodai	50
5 lentelė. Edukacinių technologijų naudojimas mokymuose ir vertinimas	51
6 lentelė. Mokymosi aplinka, kaip sėkmingas veiksnys mokyme.....	52
7 lentelė. Edukacinių technologijų integravimo į ugdymo procesą kriterijai	54
8 lentelė. Darbuotojų naudojamos edukacinės technologijos mokymuose.....	55
9 lentelė. Edukacinių technologijų naudojimo mokymuose problemos	56
10 lentelė. Kriterijai, dėl kurių naudojamos mokymuose edukacinės technologijos	57
11 lentelė. Veiksniai, atliekantys svarbiausią vaidmenį pedagogų kvalifikacijos tobulinime.	58

PAVEIKSLŲ SĄRAŠAS

1 pav. Technologijų netiesioginė įtaka švietimui.....	11
2 pav. Pedagogų kvalifikacijos organizavimas ir valdymas.....	21
3 pav. Pedagogų kvalifikacijos tobulinimą reglamentuojantys dokumentai.....	22
4 pav. Kvalifikacijos tobulinimo formos.....	31
5 pav. Mokytojo kvalifikacijos struktūra.....	33
6 pav. Mokytojo nuolatinio tobulinimosi kompetencijos gebėjimai.....	38

IVADAS

Magistrinio darbo aktualumas ir naujumas

Švietimo bendruomenė, kuri nori mokytis, tobulėti, kritiškai mąsto, rezultatyviai dirba – mūsų ateitis. Gerinti švietimo kokybę, padėti pedagogui gilinti savo kompetencijas, kelti kvalifikaciją yra vienas svarbiausių veiksnių. Rasti tinkamų būdų tam padaryti šiuolaikinėje visuomenėje – didelis iššūkis.

Pastaraisiais metais didėjant skaitmeniniam raštingumui, didėja ir edukacinių technologijų naudojimas mokyme ir mokantis. Edukacinės technologijos skverbiasi į visas gyvenimo sritis, taip pat ir į ugdymo procesą, todėl atsiranda naujos žinios ir profesinės patirtys (Czerniewicz, 2008). Dabartiniu metu technologiniu pagrindu vyksta mokymasis ir kuriamos naujos mokymo strategijos, kurios trunką visą gyvenimą (Miller, 2007). Pedagogai, pasirinkę tinkamas technologijas gali individualizuoti ar diferencijuoti mokymą, taip sustiprindami mokinių norą mokytis, siekti geresnių rezultatų. Pedagogų mokymasis ir tobulėjimas labai priklauso nuo vidinės motyvacijos, mokyklos vidinės tvarkos, švietimo politikos, tad yra svarbu mokytojams sudaryti sąlygas gilinti žinias, kompetencijas, tobulinti kvalifikaciją. Mokykloje įgyvendinama pedagoginė sistema keičiasi. Kinta jos elementai, didaktiniai procesai, tarpusavio ryšiai, mokymo tikslai. Šių procesų kaita lemia turinio, metodų, mokytojo ir mokinio santykių pokyčius, tai lemia mokytojo funkcijų didėjimą (Čiužas, 2013 a).

Valstybinėje švietimo 2013 – 2022 strategijoje (2014) ir 2015 – 2016 m. m. mokytojų, pagalbos mokiniui specialistų ir mokyklų vadovų nacionaliniuose kvalifikacijos tobulinimo prioritetuose (2015) skiriamas didelis dėmesys mokytojų kvalifikacijos tobulinimui. Abiejuose dokumentuose pabrėžiama, kad stiprinant motyvaciją atsiranda nuolatinis noras tobulėti plečiant savo kultūrinį akiratį, didėja informacinių komunikacinių technologijų išmanymas, orientuojamasi į pilietiškumo, lyderystės, kūrybiškumo, laisvės ir verslumo ugdymą. Taip atsiranda daug platesnis pedagogų funkcijų spektras. Strategijoje ir 2015 – 2016 m. m. prioritetuose pabrėžiama, kad yra ypač svarbu dalintis savo gerąją patirtimi, taip pagilinant žinias, plečiant akiratį, bendraujant su kolegomis. Dalijimasis gerąja patirtimi tarp dėstytojų bei formaliojo ir neformaliojo švietimo mokytojų savo šalyje ir tarptautiniu mastu yra vienas pagrindinių veiksnių link tobulesnės visuomenės. Mokymo kokybę užtikrina daug veiksnių, bet svarbiausias yra žmogiškasis faktorius, tai dirbantis pedagogas. Jo veikla priklauso nuo turimų kompetencijų, kaip jis jas tobulina, atnaujina, plėtoja, gilina.

Mokytojų ir kitų švietimo pagalbą teikiančių pedagogų kompetencijų plėtotė didžiaja dalimi priklauso nuo švietimo pagalbą teikiančių centrų, tad svarbu yra žinoti, kokie mokymo metodai kvalifikacijos tobulinime yra efektyviausi, kokie tobulintini. Švietimo pagalbą teikiančių centrų naudą patvirtina ir Albino Kalvaičio atliktas tyrimas. Pedagogai naudingiausia tobulinimosi ir kvalifikacijos kėlimo vietą nurodo vietines švietimo įstaigas, kurios yra tame pačiame mieste ar rajone, kuriame mokytojas ir dirba (Kalvaitis, 2014).

Iširtumas

Mažai rasta duomenų, koks edukacinių technologijų vaidmuo pedagogų kvalifikacijos tobulinimo kontekste. Tačiau edukacinių technologijų vaidmenį pedagogų darbe tyrė Lietuvos ir užsienio autoriai: V. Brazdeikis (2003, 2009), F. Balash (2011), W. Westera (2010), Teresevičienė ir kt. (2015), L. Czerniewicz (2008), P. Jucevičienė ir kt. Jie savo darbuose rašė, kad pedagogai naudodami edukacines technologijas lengviau mokinius įtraukia į ugdymo procesą, padeda lengviau planuoti savo veiklą, vertinti ir pan. Pedagogų kvalifikacijos būklę tyrinėjo R. Dačiulytė ir kt. (2013), R. Laužackas (2008) R. Laužackas ir kt. (2008), M. Alimehmeti, I. Danglli (2013), L. Jovaiša (2007), A. Ahuja (2015), taip pat atlikti Švietimo ministerijos atlikti tyrimai parodė, pedagogas norėdamas prisitaikyti prie kintančios visuomenės, norėdamas tobulėti- turi mokytis visą gyvenimą, tai turi būti jo pagrindinis tikslas.

Tyrimo problema. Dabartinė visuomenė kelia mokytojams vis didesnius reikalavimus, tad svarbu žinoti, kokį vaidmenį atlieka edukacinės technologijos pedagogų kvalifikacijos tobulinime. Iš čia kyla ir tyrimo klausimai. **Tyrimo klausimai:** Kaip edukacinės technologijos padeda plėtoti pedagogų kompetencijas? Kaip edukacinių technologijų naudojimas palengvina pedagogų kvalifikacijos tobulinimo procesą?

Tyrimo objektas – edukacinių technologijų vaidmuo mokytojų kvalifikacijos tobulinime

Tikslas – išsiaiškinti edukacinių technologijų vaidmenį tobulinant mokytojų kvalifikaciją.

Uždaviniai:

1. Išanalizuoti edukacinių technologijų vaidmenį pedagogų darbe,

2. Išnagrinėti kvalifikacijos tobulinimo sampratą, tobulinimą reglamentuojančius pagrindinius dokumentus, padėti Lietuvoje, kvalifikacijos tobulinimo formas,
3. Apibrėžti pedagogų kompetencijų raišką ugdymo procese,
4. Remiantis tyrimo rezultatais, įvertinti edukacinių technologijų vaidmenį pedagogų kvalifikacijos tobulinime.

Tyrimo metodai:

1. Literatūros analizė
2. Norminių dokumentų analizė
3. Veiklos dokumentų analizė
4. Kokybinis tyrimas, iš dalies struktūrizuotas / formalizuotas interviu

SĄVOKŲ ŽODYNAS

Edukacinės technologijos – tyrimų ir etikos praktika, palengvinanti mokymą ir mokymąsi, pagerinanti efektyvumą, taip sukuriant, naudojant ir valdant atitinkamus technologinius procesus ir išteklius (Januszewski, 2013).

Pedagogas – asmuo, įgijęs valstybės nustatytą išsilavinimą ir pedagogo kvalifikaciją. Pedagogais vadinami visų specialybių ir rangų mokytojai (Jovaiša, 2007).

Mokytojas – asmuo, ugdantis mokinius pagal formaliojo arba neformaliojo švietimo programas (Švietimo įstatymas, 2011).

Šiame darbe sąvokos „pedagogas“ ir „mokytojas“ yra sugretintos.

Kompetencija – gebėjimas atlikti tam tikrą veiklą, remiantis įgytų žinių, mokėjimų, įgūdžių, vertybinių nuostatų visuma (Švietimo įstatymas, 2011).

Kvalifikacija – Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatyta tvarka pripažįstama asmens turimų kompetencijų arba profesinės patirties ir turimų kompetencijų, reikalingų tam tikrai veiklai, visuma (Švietimo įstatymas, 2011).

Kvalifikacijos tobulinimas – neformalusis švietimas ir savišvieta, kuriais siekiama įgyti, plėtoti profesinei veiklai reikalingas kompetencijas (Valstybinių ir savivaldybių mokyklų vadovų, jų pavaduotojų ugdymui, ugdymą organizuojančių skyrių vedėjų, mokytojų, pagalbos mokiniui specialistų kvalifikacijos tobulinimo nuostatai, 2007).

Akreditavimas – procedūra, kurios metu įgaliota institucija pripažįsta, kad įvertinta švietimo programa, švietimo teikėjas atitinka nustatytus reikalavimus (Švietimo įstatymas, 2011).

Akredituota institucija – tai tokia institucija, kuri turi įgaliojimą atlikti tam tikras funkcijas. (Jovaiša, 2007)

1. EDUKACINIŲ TECHNOLOGIJŲ SAMPRATA

Iki šiol nėra vieningos nuomonės, kas yra edukacinės technologijos, ką jos tiksliai apima. Pati sąvoka yra apibrėžiama abstrakčiai ir priklauso nuo atliekamų tyrimų. Edukacinės technologijos yra tyrimų ir etikos praktika, palengvinanti mokymą ir mokymąsi, pagerinanti efektyvumą, taip sukuriant, naudojant ir valdant atitinkamus technologinius procesus ir išteklius (Januszewski, 2013).

1.1 Edukacinių technologijų vaidmuo pedagogo darbe

Didėjant pedagogų funkcijų spektrui ir greitėjant gyvenimo tempui, keičiantis visuomenei, ugdytiniams, mokytojai turi pasirinkti tinkamas darbui priemones, tradicinius metodus turi derinti su moderniais, kad ugdymo procesas taptų šiuolaikiškas ir patrauklus mokiniams. Technologijomis grindžiamas mokymas ir mokymasis yra labai svarbus. P. Jucevičienė, V. Brazdeikis (2003) edukacines technologijas apibūdina kaip pedagogo gebėjimą tiksliai planuoti veiklą, mokėjimą pasirinkti reikiamas priemones, gebėjimą bendrauti, vertinti, mokėjimą panaudoti informacines ir komunikacines technologijas.

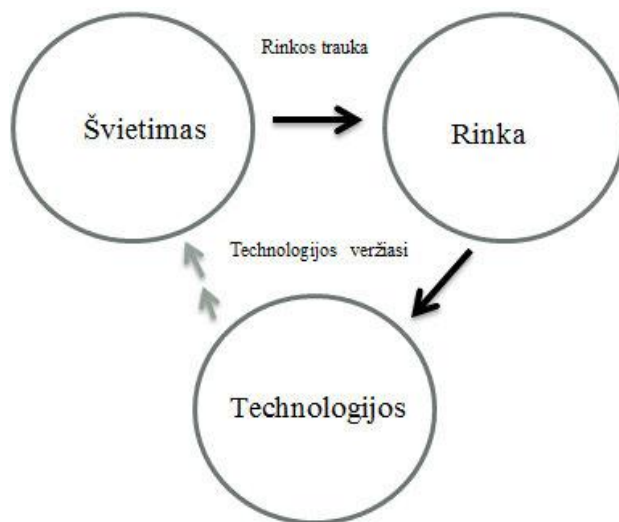
Remiantis F. Balash (2011) atliktais moksliniais tyrimais, pedagogai mano, kad integruojamos švietimo technologijų priemonės mokyme negali būti nukreiptos vien tik į dėstytojų vidinius faktorius, tokius kaip įpročiai, požiūris, įsitikinimai. Kai kurių veiksmų priėmimui įtakos turi ir išoriniai veiksniai, tokie kaip įstaigos politika, programos, atnaujinami (modernizuojami) ištekliai, konsultavimas, mokymai, naudingumas, atlygio augimas, kokybės tobulėjimo sistema. Šie išoriniai ir vidiniai faktoriai gali būti instrumentais, kurie paskatintų mokytojus savo pamokose naudoti technologijas. Iš tikrųjų pedagogai tiki, kad edukacinių technologijų įrankiai gali padėti mokiniams nukreipti dėmesį į geresnį mokomo dalyko supratimą. Mokinių požiūris bus teigiamas į mokytojus ir automatiškai technologijų įgyvendinimo procesas nuo pradžių iki pabaigos, t.y. visas, bus įgyvendintas (Balash ir kt., 2011).

Edukacinių technologijų naudojimas ir plėtojimas glaudžiai susijęs su švietimo politika ir praktika pačioje šalyje ir pan. Dabartinėje visuomenėje švietimo sistemą veikia trys pagrindiniai veiksniai (Westera, 2010) :

- 1) švietimo praktika;
- 2) švietimo tyrimai;
- 3) švietimo technologijos;

Visi veiksniai yra tarpusavyje susiję ir vienas kitą interaktyviai veikia: a) naujos technologijos reikalauja naujos švietimo praktikos, b) tokia praktika skatina švietimo tyrimus, c) tyrimai rodo jos efektyvumą ir galimybes. Tačiau ši seka gali keistis: nauji švietimo tyrimai gali lemti naują švietimo praktiką, o ši savo ruožtu- pareikalauti naujų švietimo technologijų ir pan. Šių dienų besimokantieji apsupti skaitmeninių technologijų, jie tikisi, kad mokymo (-si) procese jos ir bus naudojamos (Teresevičienė ir kt., 2015). Mokytojas, naudojantis edukacines technologijas randa naujus komunikavimo būdus su mokiniais, ugdo jų kritinį mąstymą (Kern, 2006).

Pastaraisiais metais technologijų vystymosi tempas vis didėjo. Internetas, kompiuteriai ir mobilieji telefonai yra sparčiai auganti rinkos dalis. Pagal savo pobūdį šios informacinės ir ryšių technologijos turi didelę įtaką mokymui ir mokymuisi (Westera, 2010). Dabartiniu metu švietimo sistemos susiduria su tuo, kad turi stiprią paklausą integruoti naujas technologijas į savo sritį (1 pav.)

1 pav. Technologijų netiesioginė įtaka švietimui

Šaltinis: Westera, 2010, p. 175

Edukacinėms technologijoms švietime, jų plėtrai, realizavimui didelę reikšmę turi aktyvių, naujų mokymo bei mokymosi metodų taikymas, sąlygų juos pasirinkti sudarymas. Svarbūs ir aktualūs metodai yra tie, kuriuos taikant naudojamos informacinės komunikacinės technologijos, tad edukacinių technologijų raiška tiesiogiai siejama su informacinėmis komunikacinėmis technologijomis. Edukacinių technologijų taikymas sudaro sąlygas atsirasti švietimo sistemai, kuri sudarytų integruotą didaktinių bei interaktyvių informacinių komunikacinių priemonių ir jų taikymo technologijų visumą, kuri būtų realizuota mokymui ir ugdymui palankioje edukacinėje aplinkoje (Bielskytė – Simanavičienė, Indrašienė, 2014).

Iš to seka, kad edukacinė aplinka, tai visi komponentai, kurie yra tuo laiku edukuojamoje erdvėje. Kitaip tariant, edukacinė aplinka – tai erdvė, kurioje vyksta ugdymo procesas, veikiamas edukatoriaus, ir kurią lemia ugdymo tikslas, turinys, metodai, priemonės, mokyklos kultūra (Čiužas, 2008; Lipinskienė, 2001). Šią edukacinę aplinką galima palyginti su informacinėmis komunikacinėmis technologijomis (toliau IKT), kurios apima:

- mokymosi aplinkas, kuriose pagrindiniu įrankiu yra kompiuteris, kompiuteriniai tinklai, internetas;
- būdus ir procesus, kuriais veikiama mokymosi aplinkose. Mokymosi aplinkose yra svarbu žmogus, kuris toje aplinkoje dirba, informacija ir IKT.

Tad galima sugretinti edukacinių aplinkų ir IKT sąvokas. Edukacinėse aplinkose veikiantis edukatorius gali būti sulyginamas su IKT taikymais užsiimančiu ir jas išmanančiu žmogumi, o esamos priemonės gali būti papildytos IKT ir ugdymo metodai papildyti IKT veikimo būdais. IKT apdorojama informacija gali būti sugretinta su teikiamu ugdymo turiniu. Iš čia išryškėja edukacinių aplinkų ir IKT sampratų sąsaja (Brazdeikis, 2009). IKT papildytos edukacinės aplinkos- tai naujos, inovatyvios, dinamiškos ugdymo kokybės siekiančios ugdymo ir mokymosi erdvės, sukurtos ir veikiančios IKT taikymus išmanančio pedagogo ir grindžiamos IKT naudojančiais metodais ir priemonėmis. Edukacinės aplinkos papildomos IKT tam tikrais etapais (diegimo, taikymo, integracijos, transformacijos), kurie gali būti apibūdinami infrastruktūriniais rodikliais, pedagogų IKT taikymo kompetencija, mokymo proceso charakteristikomis (Brazdeikis, 2009). Šiuolaikinės edukacinės aplinkos yra sukurtoms tam, kad paremtų alternatyvas tradiciniame mokyme ir mokymesi, tačiau edukacinių technologijų įtraukimas į mokymą ne visada skatina kūrybiškumą, nes turi būti tam tikras pedagogų pasiruošimas. Kompiuteriai praverčia pristatymų paruošime, pvz.: PowerPoint, internetinių video ir kitų daugialypių terpių, skaičiavimo prietaisų, tokių kaip užrašų knygelių, planšetinių kompiuterių ar išmaniųjų telefonų panaudojimas ugdymo procese yra naudingas. Tačiau visos minėtos technologijos gali būti nepanaudojamos klasėse dėl neatnaujintų kompiuterių, prasto interneto ryšio, menko pedagogų pasiruošimo (Rawlins, Kehrwald, 2014). Tad dabar yra poreikis sukurti tokią mokymosi aplinką, kurioje būtų, kuo geriau panaudojamos technologijos.

Kaip teigia Gudonienė ir kt. (2013), remdamasi Attwel, Glahn ir kt., Rutkauskienės ir savo pačios atliktais tyrimais, kad jau Lietuvos mokyklose yra taikomas mišrus mokymosi būdas, todėl labai svarbu yra kalbėti apie jo kokybę, t. y. tiek skaitmeninio turinio, tiek priemonių, kuriomis teikiamos pamokos, naudojimą. Kokybė užtikrinama ne tik turima įranga, interneto

naudojimu ir intraneto ryšiu ar palaikymo sistema, bet ir paslaugų, tenkinančių plačius edukacinius poreikius, kokybe ir teikimu. Labai svarbus ir aukštos kokybės skaitmeninis edukacinis turinys, naujų informacinių technologijų priemonių taikymas mokymosi procese, tad mokymosi priemonės, metodologiniai įgūdžiai, pedagoginių vertybių pokyčiai sudaro pagrindines mokymo ir mokymosi dimensijas (Janiūnaitė ir kt., 2013).

Informacinių technologijų integravimas į edukacinę praktiką yra platus, apima daug sričių, daug veiklų. Edukacinės technologijos yra neatsiejamos nuo informacinių komunikacinių technologijų, tad galima išskirti informacinių technologijų taikymo edukacinėje aplinkoje įvairovę į šias kryptis (Pečiuliauskienė, Rimeika, 2007):

- 1) švietimo tikslai yra efektyviau įgyvendinami;
- 2) naujų ugdymo tikslų, kurie atsiranda švietimo kaitoje, įgyvendinimas;
- 3) mokymasis naudoti IKT ir išsiugdyti per tam tikrą laiko vienetą reikiamus informacinius ir komunikacinius gebėjimus;
- 4) specialių žinių ir įgūdžių ugdymas, kurių reikės ateityje dirbant;
- 5) kritinio požiūrio į naujas technologijas, kultūrinius, ekonominius aspektus formavimas;
- 6) gebėjimas kūrybiškai taikyti naujas technologijas ir būdus.

Edukacinių technologijų naudojimas mokyme ir mokymąsi sudaro prielaidą, kad padeda geriau suprasti mokymosi objektą, geriau perteikti žinias, jas įtvirtinti.

Gudonienė ir kt. (2013), remdamasi R. Čiužo darbais, rašė, kad dabartiniu metu šiuolaikinio mokytojo vaidmuo siejamas su didele atsakomybe, naujais kompetencijos, ypač didaktinės ir profesionalumo reikalavimais. Iš vienos pusės, mokytojas turi prisiderinti prie ugdytinių, gebėti akcentuoti tai, kas svarbiausia dideliame informacijos sraute, padėti ieškoti, organizuoti ir tvarkyti žinias. Iš kitos pusės, mokytojas turi mokytis iš pokyčių ir pačių mokinių, taip pat, pagrįsti pagrindines vertybes kintančiame pasaulyje. Tai patvirtina ir autorė G. Thorsteinsson (2014). Ji sako, kad pedagogui dirbant su inovatyviu švietimu atsiranda daug galimybių, kurios gali būti kaip šansas asmenims dvigubai t. y. ugdyti savo gabumus ir prisidėti prie savo aplinkos ugdymo. Kai kurie pedagogai gali nematyti įtrauktų galimybių ir gali manyti, kad veikla neatitinka šių dienų tikrovės (realybės). Tačiau maži žingsneliai gali tapti kriterijais, pagal kuriuos pokyčiai gali būti matuojami ir tai gali būti naujos tobulėjimo galimybės pažangai pradžia. Naujovėms, pasiūlytos idėjos yra patvirtinamos ir palaikomos visose švietimo srityse. Visos technologijos yra palaikomos, jei jos duoda apčiuopiamą naudą. Pagrindas slypi kūryboje, kuri padeda individualiam brandumui, dirbant su idėjomis. Mokytojų dalyvavimas turi būti iš

naujo apibrėžtas. Naujovių, inovacijų diegime pasiūlymai negali būti kritikuojami. Pedagogai mokinius supažindina su skirtingais darbo metodais ir laikosi pozicijos, kad šie žmonės yra lygiaverčiai ir gali priimti sprendimus. Mokytojas tik padeda mokiniams surasti techninius problemų sprendimus. Visos idėjos yra tinkančios. Jos gali būti daugiau ar mažiau vertingos individui, ir visiškai nesvarbu, kad idėja gali būti iš pradžių netinkama. Idėja turi savo vertę ir laukia momento, kada ji taps tikrove ir bus įgyvendinta. Mokytojas daro viską, kas yra jo galioje, kad motyvuotų ir išlaikytų kūrybiškumą mokiniuose. Mokytojas neturi vertinti vaiko tam tikro pažinimo etape, bet jis turi pažiūrėti į vaiką ir jo projektą kaip į visumą. Tai mokytojo tikslas. Mūsų kūrybiškumas yra kažkas tokio, kas turi būti nuolatos stimuliuojama, tam, kad būtų didesnis ir sėkmingesnis sugebėjimas ateityje. Tad turi būti skiriamas didelis dėmesys ypač naujos kartos mokytojams, kurie į savo darbą įtrauktų, kuo daugiau technologijų (Rawlins, Kehrwald, 2014). R. Čiužas ir kt. (2007) teigia, kad aktyvus mokymasis užtikrina pačių mokinių norą įsitraukti į mokymo procesą. Tačiau pedagogas neturi likti stebėtoju, jo veikla turi būti daugialypė. Mokytojas turi sugebėti dirbti įvairiose mokymosi aplinkose, edukacinius procesus susieti su kasdiene praktine veikla, dalintis išbandytomis žiniomis ir metodais, dalyvauti vykdomuose tyrimuose. Mokytojas turi būti novatorius ir nuolatinis aplinkos stebėtojas. Mokymosi aplinka iliustruoja potencialias švietimo technologijas, kaip pedagoginę priemonę, kuri padeda kurti mokymosi aplinkos suderinamumą su socialinių – kultūrinių principų mokymusi. Mokytojai, kurie yra paruošti, kaip naudoti technologijas savo mokyme, pritaiko turimus išteklius ir žinias, patirtį, daro prielaidą, kad jų veikla bus sėkminga ir duos norimų rezultatų (Rawlins, Kehrwald, 2014). Kvalifikuoti mokytojai žengia kartu su švietimo naujovėmis, prisitaiko prie vis besikeičiančių ir didėjančių reikalavimų. Keičiantis švietimo sistemai, jai tobulėjant, pedagogai darosi lankstesni, atviresni naujovėms (Augienė, Malinauskienė, 2007).

Dabartinės mokymosi teorijos gilinasi ir akcentuoja ne tik į žinių kūrimą, bet ir efektyvias žinių taikymo ir valdymo strategijas (Huitt, 2007). Mokymosi modelio plėtra priklauso nuo mokytojo kompetencijų. Užtikrinti savarankišką mokinių mokymąsi, organizuoti, valdyti save patį. Mokytojas turi gebėti integruoti skirtingus mokymosi dalykus, o visa tai palengvina edukacinių technologijų integravimas į ugdymo procesą.

Dabartiniame švietimo amžiuje, kuriantis atskiriems įgūdžiams, kurie gali greitai pasenti yra svarbu mokėti adaptuotis prie kintančių sąlygų ir sugebėti savo pedagoginę praktiką pritaikyti besikeičiančioje profesinėje srityje. Kad būtų tai galima pasiekti, turi būti skirti dideli

pedagoginiai ištekliai, sudarytos sąlygos mokiniams ir mokytojams mokytis skirtingais būdais. Nuo gebėjimo naudotis šiuolaikinėmis informacinėmis ir komunikacinėmis priemonėmis priklauso mokinių galimybės dalyvauti kuriant modernią visuomenę. Kompiuteriai ir kita komunikacijos technika padeda kurti mokymo(si) aplinką, kurioje lengviau ugdyti kritinio mąstymo įgūdžius, integruoti įvairius ir naujus dalykus, taikyti aktyvius mokymo metodus, atskleisti individualius mokinių gebėjimus, mokytis dirbti individualiai ir grupėje (Trakšėlytė, Martišauskienė, 2014).

Kintant edukacinėms technologijoms, pedagogo pagrindinės kompetencijos išlieka svarbios, tačiau atsirandančios naujos edukacinės technologijos, turėtų pedagogus skatinti tobulinti savo žinias (Jucevičienė, Brazdeikis, 2003). Edukacinių technologijų raida daro tiesioginę įtaką pedagogams, keičia ugdymo aplinkas, keičia požiūrį į mokymąsi ir mokymą.

Taigi, pamatiniu pagrindu ugdyme turėtų būti prasmingas, kūrybiškas edukacinių technologijų integravimas į mokymo ir mokymosi procesą, iniciatyvumas, nebijojimas kelti klausimų, pripažinimas suklydus. Norint gerai valdyti edukacines technologijas neužtenka išmanyti tik informacines komunikacines technologijas, reikia vystyti kritinį mąstymą, mokėti atsirinkti, kas geriausia, nuolat tobulėti ir atnaujinti žinias.

2 PEDAGOGŲ KVALIFIKACIJOS TOBULINIMAS

Remiantis Valstybine švietimo 2013 – 2022 strategija (2014), nacionaliniu ir tarptautiniu mastu švietimo sistemai ir kiekvienai švietimo įstaigai keliami vis aukštesni kokybės standartai ir reikalavimai. Vis labiau keliami profesinė mokytojų ir dėstytojų kompetencijų kartelė. Mokytojų kvalifikacijos tobulinimą, kompetencijų gilinimą numato Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas.

2.1 Trakų švietimo pagalbos tarnybos darbo apžvalga

Trakų rajono savivaldybės tarybos 2013 m. gegužės 30 d. sprendimu Nr. S1- 156 „Dėl biudžetinės įstaigos Trakų švietimo centro reorganizavimo” įsteigta Trakų švietimo pagalbos tarnyba. Tarnyba turi 17,5 darbuotojų etatų (Priedas 1).

Toliau pristatoma informacija yra surinkta remiantis įstaigos veiklos ir planavimo dokumentais.

Tarnybos vizija – moderni, efektyviai ir nuosekliai dirbanti įstaiga, kuri atvira naujovėms ir visuomenei, teikianti kokybiškas švietimo pagalbos paslaugas, plėtojanti partnerystės ryšius.

Tarnybos misija – bendraujant ir bendradarbiaujant su švietimo įstaigų bendruomenėmis teikti žmogiškųjų išteklių kompetencijas ugdymo bei pagalbos mokiniui, mokytojui ir mokyklai paslaugas, skatinant ir remiant mokyklų tobulinimo(si) procesus, skleisti gerąją pedagogų darbo patirtį.

Įstaiga rengia strateginius, ilgalaikius ir trumpalaikius savo veiklos planus. Informacija apie įstaigą skelbiama internetinėje svetainėje [www.trakuspt.lt.](http://www.trakuspt.lt), savo veiklą pristato rajono spaudoje. Tarnyboje yra informacinis stendas, kuriame skelbiama ir nuolat atnaujinama aktuali informacija apie renginius, teikiamas paslaugas, pasiekimus. Tarnyba turi mokymų salę, informacinių komunikacinių technologijų klasę, interaktyvią lentą, projektorius, daugialypes terpes, internetą.

Tarnybos veiklos tikslai ir uždaviniai:

1. Teikti kvalifikuotą specialiąją pedagoginę, psichologinę ir socialinę pedagoginę pagalbą ugdymo proceso dalyviams. Įgyvendinant šį tikslą: vertinti asmens mokymosi sunkumus, sutrikimus, pedagogines, psichologines, asmenybės ir ugdymosi problemas, specialiuosius ugdymosi poreikius pedagoginiu, psichologiniu, medicininu ir socialiniu pedagoginiu aspektais; padėti mokykloms organizuoti kokybišką specialiųjų ugdymosi

poreikių (įskaitant ir poreikius, atsirandančius dėl išskirtinių gabumų), psichologinių, asmenybės ir ugdymosi problemų turinčių mokinių ugdymą.

2. Sudaryti sąlygas plėtoti piliečių kompetencijas, įgalinančias prisitaikyti prie kaitos, atskleisti savo unikalumą, vidines galias. Įgyvendinant šį tikslą: teikti savivaldybės švietimo įstaigų pedagoginiams ir kitiems darbuotojams kvalifikacijos tobulinimo, metodinę ir kitą pagalbą, skatinančią mokyklų veiklos tobulinimą ir mokytojo profesinį tobulėjimą ir sudaryti kitas sąlygas nuolatiniam švietimo darbuotojų kvalifikacijos tobulinimui; kompleksiskai vertinti bendrojo ugdymo mokyklų mokinių poreikius ir vykdyti profesinio informavimo, konsultavimo ir ugdymo karjerai priemones; atsižvelgiant į Trakų rajono bendruomenės poreikius, teikti neformaliojo suaugusiųjų švietimo paslaugas kultūros, socialiniams darbuotojams bei kitiems rajono bendruomenės nariams.
3. Siekti nuolatinio mokytojų bendradarbiavimo, skleisti pedagogines ir metodines naujoves, dalintis pažangia edukacine patirtimi. Įgyvendinant šį tikslą: koordinuoti metodinę veiklą rajone, aktyvinant rajono švietimo įstaigų bendruomenių bendradarbiavimą, gerosios patirties sklaidą; organizuoti bendrojo ugdymo mokyklų mokinių dalykines olimpiadas, konkursus ir kitus renginius.

Atsižvelgiant į Trakų švietimo pagalbos tarnybos nuostatus, patvirtintus Trakų rajono savivaldybės 2013- 08- 29 sprendimu Nr. S- 210 ir įgyvendinant aukščiau išvardintus uždavinius, numatytos keturios pagrindinės Trakų švietimo pagalbos tarnybos veiklos kryptys, kuriose atsispindi vykdomos tarnybos funkcijos:

- pedagoginė psichologinė pagalba mokykloms;
- mokyklų pedagoginių darbuotojų kvalifikacijos tobulinimas;
- metodinė veikla ir olimpiadų, konkursų bei kitų renginių organizavimas;
- ugdymas karjerai, projektinė veikla.

Pedagoginė psichologinė pagalba mokykloms. Tarnyboje konsultacijos organizuojamos pagal klientų poreikius ir pageidavimus sudarius išankstinį grafiką. Konsultuojami tėvai (globėjai, rūpintojai), pedagogai, siekiant padėti specialiųjų ugdymosi poreikių turintiems vaikams.

Siekiant veiksmingo pedagoginių ir psichologinių problemų sprendimo, taikomos individualios ir grupinės konsultacijos, sprendžiant vaikų ir tėvų santykių problemas-

konsultuojamos šeimos. Teikiamos metodinės konsultacijos mokyklų Vaiko gerovės komisijoms, jų atskiriems nariams, skaitomi pranešimai aktualiais vaiko ugdymo klausimais mokyklų bendruomenėms.

Mokyklų pedagoginių darbuotojų kvalifikacijos tobulinimas. Tarnyba organizuoja seminarus, paskaitas, kursus ir kitus kvalifikacijos tobulinimo renginius įvairia tematika Trakų ir kitų rajonų pedagoginiams darbuotojams. Tarnyba renka informaciją, kokių seminarų reikia pedagogams du kartus per metus arba pagal poreikį, per metodinius būrelius, asmenines konsultacijas.

Keitimosi gerąja patirtimi sričių ir formų įvairovė pakankama. Tarnyba organizuoja keitimąsi gerąja patirtimi apie pedagoginę ir švietimo sistemas bei ugdymo instituciją. Gerosios pedagoginės patirties sklaida vykdoma įvairiomis formomis. Organizuojami gerosios patirties seminarai, atviros pamokos, autorinės ir teminės parodos, diskusijos, konferencijos, mokytojų kūrybos vakarai, rengiami straipsniai spaudai bei gerosios patirties leidiniai.

Reikia paminėti, kad Tarnyba yra oficialus ECDL (Europos kompiuterinio raštingumo pažymėjimas) įgaliotas testavimo centras, taip pat organizuoja pedagogų kompiuterinio raštingumo technologinės ir edukacinės dalies kompetencijų tobulinimo kursus nuotoliniu būdu. Edukacinės dalies kursų tikslas – tobulinti mokytojų edukacinę informacinių ir komunikacinių technologijų kompetenciją

Metodinė veikla ir olimpiadų, konkursų bei kitų renginių organizavimas. Bendradarbiaujant su metodiniais būreliais (rajone veikia 25 metodiniai būreliai), vykdoma pedagogų gerosios edukacinės patirties sklaida. Kvalifikacijos tobulinimo renginiai vyksta tiek institucijos, tiek ugdymo įstaigų erdvėse. Tarnyba trečius metus organizuoja Respublikinių olimpiadų ir kitų konkursų rajoninius etapus.

Ugdymas karjerai, projektinė veikla. Tarnyboje yra įkurta ugdymosi karjei pareigybė. Darbuotojas domisi, renka informaciją ir teikia konsultaciją mokykloms, skiria susitikimus. Tarnyba vykdo savo parengtus projektus, realizuoja juos kaip partneris, skleidžia informaciją apie projektus, konsultuoja rengiant ir realizuojant projektus. Projektus rengia ir juos koordinuoja Tarnybos darbuotojai, turintys aukštąjį išsilavinimą ir pedagoginio darbo patirtį.

Apibendrinant galima teigti, kad Trakų švietimo pagalbos tarnyba stengiasi atlikti savo misiją, užtikrinti kokybiškas paslaugas, teikiamas pedagogui, mokiniui ir mokyklai. Tai pakankamai jauna įstaiga, tad tobulėti yra kur, reikia stiprinti Tarnybos personalo kompetencijas

tobulinant veiklos įsivertinimo kokybę, mokytojų ir švietimo pagalbą teikiančių specialistų kvalifikacijos tobulinimo renginių programų vadybą ir palaikyti projekcinio darbo režimą.

2.2 Kvalifikacijos tobulinimo samprata

Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo pakeitimo įstatyme (2011) nurodyta, kad kvalifikacija- teisės aktų nustatyta tvarka pripažįstama asmens turimų kompetencijų arba profesinės patirties ir turimų kompetencijų, reikalingų tam tikrai veiklai, visuma. O kvalifikacijos tobulinimas- neformalusis švietimas ar savišvieta, kuriais siekiama įgyti ir ugdyti profesinei veiklai reikalingas kompetencijas (Valstybinių ir savivaldybių mokyklų vadovų, jų pavaduotojų ugdymui, ugdymą organizuojančių skyrių vedėjų, mokytojų, pagalbos mokiniui specialistų kvalifikacijos tobulinimo nuostatai, 2007). Remiantis L. Jovaiša (2007) mokytojų kvalifikacijos tobulinimas- tai filosofinių, pedagoginių, metodinių, mokslinių, psichologinių žinių, gebėjimų ir įgūdžių lavinimas, kurį lemia pedagoginės kultūros pažanga, darbo trūkumų įveikimo poreikiai.

Profesinis vystymasis ir tobulėjimas tapo labai svarbus šiais laikais ir jis kartu derinamas su technologijų pokyčiais, globalizacija ir daug žinančia visuomene. Svarbiausia, kad profesinis tobulėjimas dabar pripažintas kaip mokymasis visą gyvenimą. Šiam procesui įtakos turi individualūs faktoriai, tokie kaip pvz.: psichologiniai, karjeros motyvacija, savęs motyvacija, savęs vertinimas ir buvimas nepriklausomu (Alimehmeti, Danglli, 2013). Tokias išvadas daro ir A. Ahuja (2015). Jis teigia, kad mokymas reikalauja įgūdžių, kurie vystėsi per tam tikrą laiką. Profesinis tobulėjimas remiasi įgūdžių įgijimu ir žinių pasiekimais asmeninime ir karjeros gyvenime. Besitęsiantis profesinis tobulėjimas reikalingas pedagogams, nes mokiniai, kas valandą susiduria su nuolat kintančiu pasauliu. Žinios, mokymasis visą gyvenimą, pedagogika, informacijos ir ryšių technologijos, komunikacija- pagrindinės sritys, kurios turėtų būti mokytojų profesinio tobulėjimo programose. Mokytojai turi tobulėti akademiškai ir profesionaliai, jie turi žinoti, inicijuoti, paaiškinti, prisidėti, padėti ir reaguoti į pokyčius. Vienas iš pagrindinių nuolatinės kvalifikacijos tobulinimo tikslų turėtų būti didinti arba išlaikyti motyvaciją, stiprinti įsipareigojimą toliau tęsti mokymąsi profesinio tobulėjimo procese.

Dabartiniu laiku naujus reikalavimus mokytojo veiklai, jo kvalifikacijai ir kompetencijai didelę įtaką daro pastarųjų metų pasikeitimai visos Lietuvos valstybės gyvenime. Tam įtakos turėjo vidiniai ir išoriniai veiksniai:

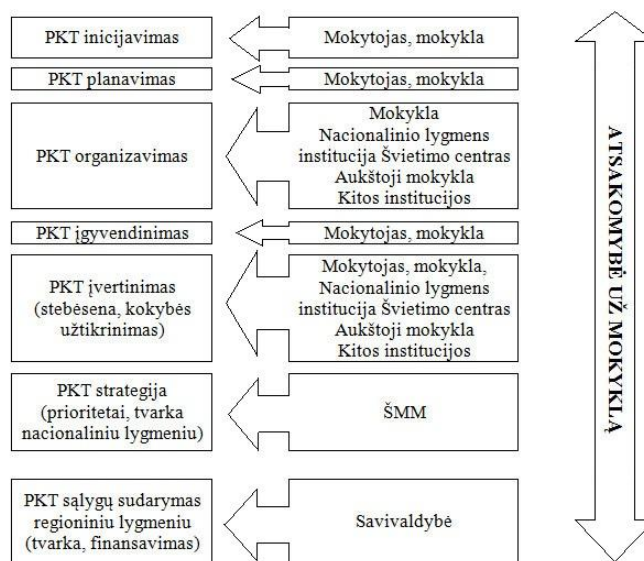
- didėjanti globalizacija ir įstojimas į Europos Sąjungą;
- kintančios ekonominės, socialinės ir politinės sąlygos;

- sparti informacinių ir komunikacinių technologijų plėtra;
- didėjantys visuomenės poreikiai ir reikalavimai švietimui;
- besikeičiantis mokytojo vaidmuo kintančioje mokykloje;
- tarptautinės švietimo praktikos tyrinėjimai ir lyginamosios studijos.

Dėl išvardintų veiksnių keičiasi mokytojo vaidmuo visuomenėje. Jis turi būti kvalifikuotas ir kompetentingas, savarankiškas, kūrybingas, laisvas. Mokytojas turi prisitaikyti prie kintančių sąlygų (Bankauskienė, Bankauskaitė – Sereikienė, 2004). Tam pritaria ir R. Laužackas ir kt. (2008). Jis sako, kad mokytojo kvalifikacijos tobulinimo poreikiai nuolat kinta, atsižvelgiant į įvairius išorinius ir vidinius švietimo sistemos kaitos veiksnius. Šis ryšys tarp kaitos veiksnių ir mokytojo kvalifikacijos tobulinimo poreikių apima visas mokytojo veiklos sritis. Mokymo proceso demokratizavimas ir didėjantis atvirumas rinkai bei veiklos pasauliui iš esmės keičia mokymo turinio supratimą ir jo kūrimo principus. Mokymo turinys tampa ne toks steriliai akademinis ir griežtai apibrėžtas disciplinų ribų, į jį įtraukiamos vadinamosios kasdienės žinios ir veiklos patirtis, jo sudarymas tampa ne tik siauros specialistų grupės, bet visų mokytojų veiklos uždaviniu, dažnai įtraukiant veikėjus, esančius už mokymo proceso ribų- darbdavius, įvairių kitų sričių ekspertus, jo struktūra tampa ne tokia vientisa- vyksta moduliacijos procesas, nyksta ribos tarp akademinų ir profesinių žinių (Laužackas ir kt., 2008). Pedagogas prieš pradėdamas savo veiklos tobulinimo procesą, turi būti susipažinęs su aplinka, kurioje dirba, kurioje tobulins savo veiklas, turi suvokti, ko jam iš tikrųjų reikia (Janiūnaitė ir kt., 2013). Žmogus, keldamas savo kvalifikaciją, derinasi prie kintančių veiklos sąlygų ir reikalavimų. Taigi kvalifikacinis augimas yra pagrindinė vis sudėtingėjančios veiklos atlikimo sąlyga (Laužackas, 2008).

Studijos aukštojoje mokykloje mokytojams negali suteikti žinių visai jo mokymo karjerai. Mokytojams reikalingos naujos žinios, informacija, įgūdžiai, jeigu jie nori išsilaikyti darbo rinkoje. Mokymas- tai daug daugiau nei tik žinių pateikimas, į mokymą įeina klasės valdymas, pasiruošimas pamokoms, mokymosi veiklos organizavimas, tam tikros atmosferos kūrimas, evoliucija, grįžtamojo ryšio palaikymas, tad nuolatinis tobulėjimas yra būtinas (Alimehmeti, Danglli, 2013).

Kvalifikacijos tobulinimas, kompetencijų gilinimas turėtų būti vienas iš pedagogo karjeros tikslų. Kvalifikacijos tobulinimą organizuoja ir vykdo Švietimo ir mokslo ministerija, Ugdymo plėtotės centras, kvalifikacijos tobulinimo institucijos, mokyklos ir kiti švietimo teikėjai, turintys teisę vykdyti kvalifikacijos tobulinimą. Tai iliustruoja 2 pav.

2 pav. Pedagogų kvalifikacijos organizavimas ir valdymas

Šaltinis: Dačiulytė ir kt., 2013, p. 200

Kvalifikacijos tobulinimo procesuose visuomet dalyvauja mokytojas ir mokykla, taip pat kvalifikacijos tobulinimo paslaugų teikėjai. Už kvalifikacijos tobulinimo stebėseną, vertinimą, kokybę atsako visi modelio dalyviai, kurie nurodyti 2 pav. Mokykla, mokytojai, kaip kvalifikacijos įgyvendintojai veikia individualiu lygmeniu. Aukštosios mokyklos, švietimo centrai, švietimo pagalbos tarnybos ir kitos institucijos, kurios gali vykdyti kvalifikacijos kėlimą, veikia organizaciniu lygmeniu. O Švietimo ir mokslo ministerija, jos padaliniai, pvz.: Ugdymo plėtotės centras, veikia nacionaliniu lygmeniu ir atsako už viso proceso priežiūrą ir kokybę (Dačiulytė ir kt., 2013)

Apibendrinant galima teigti, kad pedagogų kvalifikacijos tobulinimas pirmiausiai susijęs su pačių mokytojų vidiniais motyvais, noru tobulėti ir tik vėliau atsiranda mokyklos ar kitos organizacijos įtaka. Kvalifikacijos tobulinime pagrindinius vaidmenis ir atlieka mokytojas ir mokykla, o tarpininkais gali būti kvalifikacijos tobulinimo įstaigos, kurios padeda pedagogams atnaujinti žinias, nuolat tobulėti kintančiame pasaulyje, keičiantis kartoms, atsirandant naujiems ugdymo metodams.

2.3 Kvalifikacijos tobulinimą reglamentuojantys pagrindiniai dokumentai

Lietuvoje pedagogų kvalifikacijos tobulinimą reglamentuoja per 50 įvairaus lygio nacionalinių teisės aktų ir kitų dokumentų (Dačiulytė ir kt., 2011).

Pedagogų kvalifikacijos tobulinimą reglamentuojančių dokumentų hierarchija pavaizduota 3 pav.

Kvalifikacijos tobulinimo reglamentavimą nusako šie pagrindiniai valstybės dokumentai, kurie bus aptarti šiame darbe:

- Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo pakeitimo įstatymas (2011), toliau ŠĮ
- Valstybinė Švietimo 2013 – 2022 metų strategija (2014)
- Įsakymas dėl 2015 – 2016 m. m. mokytojų, pagalbos mokiniui specialistų ir mokyklų vadovų nacionaliniai kvalifikacijos tobulinimo prioritetų patvirtinimo (2015)
- Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo koncepcija (2012)
- Valstybinių ir savivaldybių mokyklų vadovų, jų pavaduotojų ugdymui, ugdymą organizuojančių skyrių vedėjų, mokytojų, pagalbos mokiniui specialistų kvalifikacijos tobulinimo nuostatai (2007)
- Mokytojo profesijos kompetencijos aprašas (2007)

3 pav. Pedagogų kvalifikacijos tobulinimą reglamentuojantys dokumentai

Lietuvos Valstybinėje švietimo strategijoje 2013 – 2022 yra nusakomi pagrindiniai bruožai, kaip sutelkti švietimo bendruomenę esminiams švietimo pokyčiams. Didelis dėmesys skiriamas mokymuisi visą gyvenimą. Vienas pagrindinių strategijos tikslų yra pasiekti, pasitelkiant visas priemones, aukštą pedagoginių bendruomenių lygį. Nuolat tobulėjantys ir rezultatyviai dirbantys pedagogai- valstybės ateitis. Prioritetinėje kryptyje „Mokytojo asmenybė“ iškelti uždaviniai pagrindiniam tikslui pasiekti yra šie:

- motyvuoti jaunas gabius žmones, kad karjeros siektų formaliojo ir neformaliojo ugdymo įstaigose;
- siekti aukštos pedagoginių studijų kokybės, kurią sudarytų naujausios žinios, integruotos į įvairias ugdymo studijų kryptis. Besimokantieji suteikti platų kultūrinį akiratį ir galimybę studijuoti kelis dalykus iš karto.
- stiprinti mokytojų ir dėstytojų motyvaciją tobulinant savo kvalifikaciją, taip plečiant savo kultūrinį akiratį, didinant šiuolaikinių technologijų išmanymą, orientuojantis į kūrybiškumo, pilietiškumo, lyderystės, verslumo ugdymą ir atrandant įvairesnį pedagoginių funkcijų spektrą.
- sudaryti sąlygas ilgai dirbantiems aktyviems mokytojams tobulinti kvalifikaciją aukštojoje mokykloje;
- skatinti nuolatinį pozityvios patirties dalijimąsi tarp dėstytojų bei formaliojo ir neformaliojo švietimo mokytojų, skatinti mokytojų ir dėstytojų judumą šalyje ir tarptautiniu mastu bei kitas keitimosi švietimo idėjomis formas;
- stiprinti visuomenės pasitikėjimą mokytojais ir dėstytojais bei jų pasitikėjimą savimi. Mokytojams ir dėstytojams padėti skleisti sėkmės istorijas, skatinti akademinį sąžiningumą.

Lietuvos švietimo strategija 2013 – 2022 sietina su visais pagrindiniais pedagogų kvalifikaciją reglamentuojančiais dokumentais. Šių metų ministro įsakymas dėl 2015 – 2016 m. m. mokytojų, pagalbos mokiniui specialistų ir mokyklų vadovų nacionaliniai kvalifikacijos tobulinimo prioritetų patvirtinimo (2015) turi įtakos taip pat visiems pagrindiniams kvalifikacijos tobulinimą reglamentuojantiems dokumentams. Įsakymas papildo visus pagrindinius minėtus dokumentus. Jame nurodoma, kad kvalifikacijos kėlimas ir kompetencijų stiprinimas turi būti orientuotas į XXI amžiaus prioritetus: kūrybiškumo ugdymą, tarpdalykines sąsajas, kompleksišką tikrovės reiškinių pažinimą, problemų sprendimą, siekiant geresnių mokinių pasiekimų. Dokumente nurodoma, kad kvalifikacijos tobulinimo įstaigos, organizuodamos renginius, turi orientotis į pilietinio, teisinio švietimo, nacionalinio saugumo, medijų informacijos analizės temas. Didesnį dėmesį skirti pradedantiems mokytojams, pradedančiųjų mokytojų mentorių rengimui.

Lietuvos Respublikos ŠĮ (2011) nurodomi pagrindiniai švietimo tikslai, švietimo sistemos principai, švietimo veiklos, santykių pagrindai.

ŠĮ (2011) 23 straipsnyje „Pagalba mokyklai ir mokytojui“ nurodoma:

- Pagalbos mokyklai ir mokytojui paskirtis yra teikti informacinę, ekspertinę, konsultacinę ir kvalifikacijos tobulinimo pagalbą, kuri padėtų didinti švietimo veiksmingumą ir skatintų mokyklos veiklos tobulinimą ir mokytojo profesinį tobulėjimą;
- Mokyklai ir mokytojui padedama tobulinti veiklą, siekti geresnės švietimo kokybės konsultuojantis, atliekant mokyklos veiklos kokybės vidinį įsivertinimą ir išorinį vertinimą ir sudarant sąlygas mokytojams nuolat tobulinti kvalifikaciją;
- Pagalbą mokykloms ir mokytojams teikia psichologinės, specialiosios pedagoginės, specialiosios, socialinės pedagoginės pagalbos teikėjai, kvalifikacijos tobulinimo įstaigos, visuomenės sveikatos priežiūros specialistai, profesinės asociacijos ir kiti asmenys, galintys tai daryti;
- Pedagoginių darbuotojų kvalifikacijos tobulinimas yra sudedamoji neformaliojo suaugusiųjų švietimo dalis. Valstybinių (išskyrus aukštųjų mokyklų darbuotojus) ir savivaldybių švietimo įstaigų pedagoginių darbuotojų kvalifikacija tobulinama vadovaujantis švietimo ir mokslo ministro patvirtintais nuostatais (2007);
- Kvalifikacijos tobulinimo programos įgyvendina ir vykdo Švietimo ir mokslo ministro nustatyta tvarka akredituotos kvalifikacijos tobulinimo įstaigos.

Švietimo įstatymo (2011) 49 straipsnyje yra nurodoma, kad pedagogas gali tobulinti savo kvalifikaciją ir dalyvauti kvalifikacijos renginiuose „ne mažiau nei 5 dienas per metus“. Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo koncepcijoje (2012) kvalifikacijos tobulinimas “ne mažiau 5 dienos per metus“ gali būti traktuojamas, kaip 4 akademiniai kreditai per metus, nes tai sudaro 40 ak. val. kontaktinio darbo per metus. Tad pedagogams yra sudarytos sąlygos nuolat tobulinti kvalifikaciją, gilinti žinias, šviestis, atrasti naujų mokymo(si) sričių.

Kvalifikacijos tobulinimą gali vykdyti institucijos, kurios yra akredituotos. Švietimo įstatyme (2011) akreditavimas nurodomas kaip procedūra, kurios metu įgaliota institucija pripažįsta, kad įvertinta švietimo programa, švietimo teikėjas atitinka nustatytus reikalavimus, kuriais remiantis ta institucija buvo vertinama. Remiantis Ugdymo plėtotės centro duomenimis (2015), šiuo metu šalyje yra 66 akredituotos įstaigos, kurios gali teikti kvalifikuotas paslaugas.

Valstybinių ir savivaldybių mokyklų vadovų, jų pavaduotojų ugdymui, ugdymą organizuojančių skyrių vedėjų, mokytojų, pagalbos mokiniui specialistų kvalifikacijos tobulinimo nuostatuose nurodoma valstybinių (išskyrus aukštųjų) ir savivaldybių mokyklų vadovų, jų pavaduotojų ugdymui, ugdymą organizuojančių skyrių vedėjų, mokytojų, pagalbos mokiniui specialistų kvalifikacijos tobulinimo tikslai, uždaviniai, būdai, formos, organizavimas ir

finansavimas. Nuostatuose pagrindinis kvalifikacijos tobulinimo tikslas yra išskiriamas toks: „sudaryti sąlygas ir skatinti valstybinių ir savivaldybių mokyklų vadovus, jų pavaduotojus ugdymui, ugdymą organizuojančių skyrių vedėjus, mokytojus, pagalbos mokiniui specialistus įgyti ir plėtoti savo kompetencijas siekiant užtikrinti aukštą švietimo kokybę“. Mokyklos vadovas turėtų būti motyvuotas ne tik pats nuolat tobulėti tiek švietimo, tiek vadybinėje srityje, bet ir skatinti savo mokyklos pedagogus tobulinti ir kelti kvalifikaciją, gilinti žinias ir kompetencijas.

Pedagogai dažniausiai naudojami savo miesto ar rajono kvalifikacijos tobulinimo ir kėlimo, kompetencijų gilinimo įstaigomis. Valstybinių ir savivaldybių mokyklų vadovų, jų pavaduotojų ugdymui, ugdymą organizuojančių skyrių vedėjų, mokytojų, pagalbos mokiniui specialistų kvalifikacijos tobulinimo nuostatuose (2007) kvalifikacijos tobulinimo institucija nurodoma kaip „švietimo įstaiga ar kitas švietimo teikėjas, turintis teisę vykdyti valstybinių ir savivaldybių mokyklų vadovų, jų pavaduotojų ugdymui, ugdymą organizuojančių skyrių vedėjų, mokytojų, pagalbos mokiniui specialistų kvalifikacijos tobulinimą“.

Valstybinių ir savivaldybių mokyklų vadovų, jų pavaduotojų ugdymui, ugdymą organizuojančių skyrių vedėjų, mokytojų, pagalbos mokiniui specialistų kvalifikacijos tobulinimo nuostatuose (2007) nurodoma kvalifikacijos tobulinimo institucijų darbas. Kvalifikacijos tobulinimo institucijos turi tirti ir analizuoti specialistų kvalifikacijos tobulinimo poreikius, atsižvelgiant į poreikius- rengti kvalifikacijos tobulinimo programas ir kvalifikacijos tobulinimo renginius, užtikrinti jų kokybę, išduoti kvalifikacijos tobulinimo pažymėjimus ir pažymas.

Nuostatuose (2007) kvalifikacijos tobulinimo programa apibrėžiama taip: „kompetencijų plėtojimo planas ir jo realizavimo aprašas, kuriame nusakyti mokymo(si) tikslai, uždaviniai, formos, turinys, įgyvendinimo nuoseklumas, trukmė, numatyti mokymo(si) metodai ir priemonės, plėtojamoms, įgyjamoms kompetencijoms ir jų vertinimas. Kvalifikacijos tobulinimo programa gali būti sudaryta iš vieno ar kelių mokymo modulių“. Kvalifikacijos tobulinimo programas gali vykdyti akredituotos įstaigos, kurios vėliau išduoda pažymėjimus. Šios įstaigos turi viešai skelbti informaciją apie vykdomas programas, organizuojamus renginius. Akredituotos įstaigos turi turėti reglamentuotas programų rengimo, organizavimo tvarkas ir pan. Įstaigos, organizuojančios pedagogų kvalifikacijos kėlimą turi tirti kvalifikacijos tobulinimo programų veiksmingumą darbo kokybei. Tačiau tai nėra lengvai pasiekama, nes reikalauja daug laiko, finansinių, intelektualinių išteklių (Dačiulytė ir kt., 2013). Kvalifikacijos tobulinimo institucijos taip pat privalo organizuoti metodines veiklas, teikti metodinę pagalbą, sudaryti sąlygas keistis gerą patirtimi.

Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo koncepcijoje (2012) nurodoma pedagogų kvalifikacijos tobulinimo samprata, kuo skiriasi kvalifikacijos ir kompetencijų sampratos, kas jas sieja. Dokumente nurodomi teisiniai ir administraciniai mechanizmai, kuriais remiantis pedagogai (mokytojų, dirbančių pagal ikimokyklinio, priešmokyklinio, pradinio, pagrindinio, vidurinio, individualizuotas ar socialinių įgūdžių ugdymo, profesinio mokymo, neformaliojo švietimo programas, ir pagalbos mokiniui specialistai) galėtų tobulinti savo kvalifikaciją. Koncepcijoje nurodomos pedagogų kvalifikacijos tobulinimo sritys ir formos, reguliavimo priemonės ir ribos, paslaugų teikėjai ir jų pripažinimas, planavimas ir vertinimas.

Mokytojo profesijos kompetencijos apraše (2007) reglamentuota mokytojo profesinės veiklos pagal ikimokyklinio, priešmokyklinio, pradinio, pagrindinio, vidurinio, atitinkamas specialiojo ugdymo, profesinio mokymo, neformaliojo vaikų švietimo programas kompetencijų grupės, kompetencijos, gebėjimai, kurie reikalingi sėkmingai mokytojo veiklai. Platesnė kompetencijų apžvalga bus aptarta skyrelyje „Pedagogų profesinių, bendrųjų, bendrakultūrinių ir specialiųjų kompetencijų apžvalga“. Mokytojo profesijos kompetencijų aprašas sukurtas tam, kad nustatyti vienodus mokytojų rengimo ir kvalifikacijos tobulinimo kriterijus, kurie reikalingi kokybiškai pedagogo veiklai.

Išanalizavus Lietuvos pagrindinius švietimo dokumentus, galima daryti prielaidą, kad pedagogų profesiniame tobulėjime didžiausią reikšmę turi Lietuvos švietimo strategija, kurioje pabrėžiamas nuolatinis profesinis tobulėjimas, kvalifikacijos tobulinimas.

2.4 Kvalifikacijos tobulinimo formos

Per keletą pastarųjų dešimtmečių suaugusiųjų švietimo ir rengimo srityje buvo daug dėmesio skiriama mokymo programoms rengti. Tai svarbu ir dėl proceso, ir dėl planuotinių rezultatų (Tight, 2007). Suaugusiųjų mokyme programa gali būti naudojama daugeliu reikšmių. Tai gali būti vienkartinis mokomasis ar praktinis renginys, oficialus kursas, kursų rinkinys, projektas, seminaras, konferencija. Pačią mokymo programą sunku apibrėžti, tačiau jos visos turi bendrų bruožų (Foley, 2007). Pedagogai ateina į mokymus su tikslu, ko nors išmokti, veikla būna nuosekli ir tvarkinga. Dažnai programos atsiranda pagal tuo metu vyraujančius poreikius, interesus, reikalavimus (Foley, 2007). Suaugusiųjų kvalifikacijos tobulinimui ir mokymuisi yra skiriamas didelis dėmesys, nes pedagogai atsakingi už mokinių ugdymą, progresą, situacijos keitimą (Mokomoji medžiaga švietimo centrų darbuotojų kvalifikacijos tobulinimo programoms, 2006).

Pedagogams yra svarbu nuolat tobulėti, atnaujinti savo žinias. Mokytojas turi tikėti, kad tam tikrų kompetencijų įgijimas pakeis jo darbą. Šis tikėjimas sąlygoja informacijos apie tai, kur galima įgyti trūkstamas žinias bei įgūdžius, paiešką. Turint informacijos įsitikinama, kad kvalifikacijos kėlimui skirtas laikas nebus tuščiai praleistas, kad pasirinktosios kvalifikacijos kėlimo priemonės yra prasmingos bei produktyvios (Lileikienė ir kt., 2013). Tad svarbu parengti kokybiškus mokymosi renginius, kad mokytojai matytų prasmę tobulėti ir augti. Pedagogas patirdamas sėkmę ir matydamas kvalifikacijos tobulinimo naudą sieks pastebėti savo silpnąsias puses, įsisąmoninti kompetencijų trūkumus ir ieškoti mokymosi ir tobulėjimo kelių (Lileikienė ir kt., 2013).

Lietuvos Respublikoje kvalifikacijos tobulinimo programos rengiamos šiais lygiais (Bankauskienė ir kt., 2008):

- nacionalinio lygio programa – ministerijos užsakymu parengta valstybinės švietimo politikos strateginėms kryptims įgyvendinti skirta programa, kurios trukmė ne mažesnė kaip 30 akademinų valandų; Pvz.: „Kvalifikacijos tobulinimo programa meninio ugdymo (teatro, dailės, muzikos, šokio) mokytojams, ketinantiems mokytis pagal ikimokyklinio ir (ar) priešmokyklinio ugdymo programas“.
- institucinio lygio programa - valstybinės švietimo politikos įgyvendinimui užtikrinti vietose (regione, savivaldybėje, mokykloje), švietimo naujovių plėtrai ir sėkmingos patirties skaidai skirta programa, kurios trukmė ne mažesnė kaip 18 akademinų valandų; Pvz.: „Gabaus vaiko "kailyje" - suprasti, padėti, dirbti kartu... Ką turi žinoti mokytojas“.
- kursų programos; Pvz.: „Specialiosios pedagogikos ir specialiosios psichologijos kvalifikacijos tobulinimo kursai“.
- Programos, vykdomos ne Lietuvos Respublikos teritorijoje. Pvz.: ”Kūrybiškumo ugdymas Krokuvos Adomo Mickevičiaus gimnazijoje“.

Mokytojams reikia nuolat tobulėti, jie tai gali daryti įvairiomis formomis. Kelti kvalifikaciją gali savo noru, mokyklos pageidavimu ar remiantis nacionaliniais prioritetais. Šias kvalifikacijos tobulinimo formas apibūdinančių sąvokų plėtra atitinka šiuolaikinį požiūrį į pedagogų profesinį tobulėjimą. Mokytojai yra laikomi aktyviais mokiniais ir yra įtraukiami į įvairias užduotis, kurias atlikdami jie tobulina savo mokymo, stebėjimo, savęs vertinimo, savianalizės įgūdžius (Dačiulytė ir kt., 2013).

Remiantis N. Bankauskiene ir kt. (2008), programos kūryba turi tris dalis. Tai: planavimas, projektavimas ir įgyvendinimas, įvertinimas ir atskaitomybė. Planavimo etape yra svarbu nuspręsti, apie ką bus programa, kam ji skirta. Projektavimo ir įgyvendinimo etape rašoma pati programa, programos formatas turi atitikti tam tikrus reikalavimus. Skirti reikalavimai gali būti tiek vietinės institucijos, tiek nacionalinės institucijos. Šiame etape programa yra ir pristatoma. Įvertinimo ir atskaitomybės dalyje yra renkama informacija apie programą iš renginio dalyvių. Reflektuojama ir su programos sudarytoju, ar jam pavyko pasiekti pasirinktais būdais ir metodais išsikeltus tikslą ir uždavinius.

R. Caffarella (2002) daug rašė apie programų kūrimą, struktūrinių dalių loginį išdėstymą. Ji sukūrė interaktyvų programų planavimo modelį, kuris yra kaip orientyras, į ką reikėtų atkreipti dėmesį kuriant programas. R.Caffarellos modelį sudaro 12 planavimo komponentų:

1. Konteksto reikšmės nustatymas. Jis apima programos svarbumą ir aktualumą;
2. Tvirtos paramos pagrindo sukūrimas. Jis nusako, kokią pagalbą programa teiks besimokantiejiems;
3. Programos reikmių nustatymas. Šis komponentas nusako, ką programos dalyviai (besimokantieji) norėtų išmokti naujo, kuo programa naudinga, kuo programa yra naudinga tam tikrai organizacijai.
4. Programos idėjų surūšiavimas, prioritetų apibrėžimas;
5. Programos tikslų suformulavimas. Jie turi nusakyti kertinius dalykus, ko bus mokomasi;
6. Mokymo planų suprojektavimas. Jis apima metodų ir priemonių panaudojimą mokymų metu;
7. Mokymosi – perdavimo planų sudarymas. Šis komponentas nusako, ką galėtų padaryti programos sudarytojai padidindami tikimybę, kad išmokti dalykai bus panaudoti praktinėje veikloje;
8. Vertinimo planų suformulavimas. Nusistatoma, kokiais būdais bus vertinama programa;
9. Rekomendacijų ir rezultatų pateikimas. Šiame etape svarbu sužinojus grįžtamojo ryšio informaciją, pateikti ją tiksliai ir aiškiai;
10. Formatų, tvarkaraščių parinkimas, darbuotojų poreikių nustatymas. Nusistatoma, kada vyks renginiai, koks bus formatas;
11. Biudžeto parengimas ir rinkodaros planų sudarymas. Šiame etape programos sudarytojas turi įvertinti savo programą, jos platinimo būdus;
12. Mokymo patalpose ir darbo vietose vykstančių renginių koordinavimas.

Šio programų planavimo modelio išskirtinumas yra mokymosi sklaidos planai. Jie nurodo domėtis, kas vyksta po mokymų, kaip išmokti dalykai pritaikomi įprastomis sąlygomis: darbo vietose, namuose, bendruomenėje, organizacijoje. Kartu sutinkama ir su tuo, kad planuojant svarbu ir etiniai pasirinkimai. Programos kūrėjas turi nuspręsti, kokias dalyvių etines nuostatas, vertybes plėtos parengta programa (Bankauskienė ir kt., 2008)

Lietuvoje yra patvirtinta kvalifikacijos tobulinimo programos struktūra, kuri buvo formuojama remiantis Mokyklų vadovų, jų pavaduotojų ugdymui, ugdymą organizuojančių skyrių vedėjų, mokytojų, pagalbos mokiniui specialistų kvalifikacijos tobulinimo programų akreditavimo tvarkos aprašu (2007). Programą sudaro šios struktūrinės dalys:

1. Teikėjas. Teikėjais gali būti tiek fiziniai, tiek juridiniai asmenys;
2. Programos pavadinimas, lygis. Institucinio, nacionalinio lygio, kursų programa;
3. Programos rengėjas(-ai). Šioje skiltyje įrašomi asmenys, kurie rengė programą, jų kontaktiniai duomenys;
4. Programos anotacija (aktualumas, reikalingumas). Trumpas, apibendrintas programos pristatymas;
5. Programos tikslas. Jis turi būti aiškus, nusakantis programos esmę;
6. Programos uždaviniai. Jie turi nurodyti trumpalaikį tikslo įgyvendinimą. Jei programa yra trumpa, pvz.: 6 ak. val., tai uždavinių turi būti atitinkamai;
7. Programos turinys (įgyvendinimo nuoseklumas: temos, užsiėmimų pobūdis. Šioje dalyje nurodoma, kiek laiko bus skirta teorijai, praktikai, savarankiškam darbui, kur visa tai vyks;
8. Tikėtina(-os) kompetencija(-os), kurią(-ias) įgis Programą baigęs asmuo, mokymo(-si) metodai, įgytos (-ų) kompetencijos (-ų) įvertinimo būdai. Nurodyti pagrindinę kompetenciją, kurią įgis programos dalyvis.
9. Programai vykdyti naudojama mokomoji medžiaga ir techninės priemonės:
  - 9.1. Mokomoji medžiaga. Šioje dalyje nurodoma, kokia mokymo medžiaga bus naudojama: testai, knygos ir pan.;
  - 9.2. Techninės priemonės. Nurodoma, kokios techninės priemonės bus reikalingos programos vykdymo metu, pvz.: daugialypė terpė, projektorius, interaktyvi lenta ir pan.;

10. Programai rengti naudotos literatūros ir kitų informacinių šaltinių sąrašas. Nurodomi pagrindiniai informacijos šaltiniai, kuriais buvo remtasi rengiant programą;
11. Lektorių darbo patirtis ir kompetencijos (pridedamos lektorių darbo patirtį ir kompetenciją patvirtinančių dokumentų kopijos);
12. Kvalifikaciniai reikalavimai lektoriams (jeigu nustatyti). Tai gali būti lektoriaus išsilavinimas, turima patirtis ir pan.;
13. Dalyviai:
  - 13.1. Pasirengimas Programai (praktinės veiklos patirtis ir kompetencijos, kurias turi turėti Programos dalyvis). Nurodoma, kokias kompetencijas turi turėti dalyviai, kurie nori dalyvauti programoje.
  - 13.2. Programos dalyvių tikslinės grupės. Įrašoma, kam skirta programa, pvz.: geografams, ikimokyklinio, priešmokyklinio ugdymo pedagogams ir pan.

Valstybinių ir savivaldybių mokyklų vadovų, jų pavaduotojų ugdymui, ugdymą organizuojančių skyrių vedėjų, mokytojų, pagalbos mokiniui specialistų kvalifikacijos tobulinimo nuostatuose (2007) reglamentuoti šie kvalifikacijos tobulinimo renginiai:

- Edukacinė išvyka. Tai išvyka, kurios metu vykdoma kvalifikacijos tobulinimo programa ir įgyjamos, plėtojamos įvairios kompetencijos.
- Konferencija – tai teorinis diskusinis susirinkimas, pasitarimas, trunkantis ne mažiau kaip 6 akademinės valandas, vykdomas pagal programą.
- Kursai – švietimo ir mokslo ministro nustatytas privalomas kvalifikacijos tobulinimo renginys. Kvalifikacijos tobulinimo kursai turi trukti ne mažiau kaip 30 val. trunkantis mokymas pagal nustatytą privalomąją kvalifikacijos tobulinimo programą tam tikrai veiklai ir pareigoms atlikti.
- Seminaras – dėstytojo, lektoriaus vadovaujama interaktyvi dalyvių sąveika pagal kvalifikacijos tobulinimo programą. Seminaro trukmė turi būti ne mažesnė nei 6 ak. val.
- Stažuotė – veikla, vykdoma pagal kvalifikacijos tobulinimo programą, kuria siekiama įgyti ar plėtoti praktinės veiklos kompetencijas, įgyti praktinės patirties savo profesinėje veikloje.

Minėtas kvalifikacijos formas išskiria ir A. Ahuja (2015). Jis išskiria šias pedagogų tobulinimosi sritis, kurios yra svarbios profesiniame tobulėjime:

- Darbo vieta – apima individualų darbą, bendravimą su kolegomis;
- Seminarai – apima darbą grupėse, praktinius užsiėmimus, tyrimus;

- Diskusijos – jos vyksta visuotiniai, į jas gali įsitraukti grupinės diskusijos;
- Konferencijos – atliktų darbų, tyrimų pristatymas, dalijimasis savo gerąja patirtimi;
- Grupinės diskusijos – tai veikla, kurioje grupės nariai mokosi tarpusavyje bendradarbiauti ir palaikyti ryšius;
- Siumpozimai (tarptautiniai moksliniai pasitarimai) – tai ekspertų susitikimas ir grupinių darbų aptarimas.

Nauji požiūriai į profesinį tobulinimąsi nulėmė naujas profesinio tobulinimosi formas. Siekiant optimaliau tobulinti pedagogų kvalifikaciją, reikia sudaryti sąlygas mokytojams bendradarbiauti, keistis patirtimi, keistis patirtimi kvalifikacijos tobulinimosi procesuose (Dačiulytė ir kt., 2013). Kvalifikacijos tobulinimo formas pavaizduotos 4 pav.

4 pav. Kvalifikacijos tobulinimo formas

Kvalifikacijos tobulinimo procesuose didžiausią dėmesį bendradarbiavimo skatinimui, patirties dalinimuisi turėtų skirti švietimo pagalbos tarnybos, švietimo centrai, esantys arčiausiai mokyklų ir mokytojų.

Apibendrinant kvalifikacijos tobulinimo formas, galima teigti, kad kvalifikaciją galima tobulinti įvairiomis formomis, o kokią formą pasirinks pedagogas, tai priklauso nuo jo paties ar organizacijos, kurioje dirba, valstybinių švietimo prioritetų. Kvalifikacijos tobulinimui yra sudaryti visos sąlygos, tik reikia mokėti pasirinkti kokybiškus ir savo filosofiją atitinkančius renginius.

3 PEDAGOGŲ PROFESINĖS VEIKLOS REZULTATAI – JŲ KOMPETENCIJŲ RAIŠKA

Skirtingose mokslo srityse sąvoka kompetencija suprantama ir vartojama skirtingai. Šį (2011) apibrėžimas *kompetencija* įvardinama kaip mokėjimas atlikti tam tikrą veiklą, remiantis įgytu žinių, įgūdžių, gebėjimų, vertybinių nuostatų visuma.

3.1 Pedagogų profesinių, bendrųjų, bendrakultūrinių ir specialiųjų kompetencijų apžvalga

Mūsų šalyje pripažįstama, kad mokytojo vaidmuo šiuolaikinėje visuomenėje keičiasi. Pedagogas turi būti kvalifikuotas, kompetentingas, orientuotas į savarankiškumą, kūrybiškumą, būti atsakingas. Mokytojo asmeninės savybės, nuostatos, vertybės yra pagrindiniai veiksniai, nuo kurių priklauso, koks jis bus mokytojas. Vis dažniau vertinamas ne mokytojo darbas, o jo veikla, pasireiškianti gebėjimais veikti įvairiose situacijose, nuolat plėtojant ir įgyjant naujas kompetencijas. Mokytojui neužtenka būti tik žinių perteikėju, vertintoju. Pedagogo veikla tampa plačia, įvairiapusiška, kuriasi pamažu nauja mokytojo veiklos aplinka, kurioje ypač reikšmingas paties mokytojo nuolatinis mokymasis (Adaškevičienė, 2007)

R. Laužackas (2005) savo darbuose teigia, kad *kompetencija* yra gebėjimas atlikti tam tikrą užduotį realioje ir imituojamoje aplinkoje ir situacijoje. O štai K. Pukelis (2009) teigia, kad *kompetencija* būtinai turi būti patvirtinta dokumentu, įrodančiu tam tikrus asmens gebėjimus atlikti kvalifikuotą darbą nespėjamojoje darbinėje situacijoje. Kompetencija parodo, kuria linkme asmens gebėjimai turi būti plėtojami mokymosi procese. A. Ahuja (2015) nurodo pagrindinius darbus, sritis, kurios parodo, kad mokytojas yra kompetentingas:

1. Mokytojas turi turėti gerus bendravimo įgūdžius besikeičiančioje visuomenėje;
2. Mokytojas turi būti šiuolaikiškas;
3. Mokytojas turi priimti naujas metodikas, naudoti interaktyvias metodų instrukcijas;
4. Mokytojas turi būti kūrybiškas;
5. Mokytojas turi būti atviras naujoms žinioms, nuolat tobulėti.

Išvardintos kompetencijos nusako tas pačias mokytojo profesines ir asmenines savybes, kurios yra išskirtos ir Mokytojų profesijos kompetencijos apraše (2007). Mokytojų profesijos kompetencijos apraše (2007) išskiriamos šios mokytojų kompetencijos (Priedas 2):

- bendrakultūrinės (lemta sėkmingą veiklą konkrečioje kultūroje);
- profesinės (reikalingos sėkmingai bendrajai ugdymo veiklai, jos neskirstant į sritis);

- bendrosios (reikalingos mokytojo veiklai ir gebėti perkelti iš vienos rūšies veiklos į kitą);
- specialiosios (lemiančios sėkmingą veiklą priklausomai nuo ugdymo turinio srities).

Suderinus šias kvalifikacijų ir kompetencijų sampratas, R. Laužackas ir kt. (2008) išskiria tokią mokytojo kvalifikacijos struktūrą, kuri parodyta 5 pav.

5 pav. Mokytojo kvalifikacijos struktūra

Šaltinis: Laužackas ir kt, 2008, p. 30

Mokytojo kvalifikacija suteikia teisę verstis tam tikra profesine veikla. Kvalifikuotas mokytojas gali dirbti savo srities specialistu. O kompetencijos atspindi sugebėjimą mokyti kokybiškai. Gyvendami dinamiškame pasaulyje, permainų laike, pedagogai privalo savo gebėjimus ir kompetencijas modernizuoti ir dalintis atsakomybe. (Krasauskas, 2007). Aukšta mokytojo kompetencija turi didelę įtaką geriems mokinių mokymosi rezultatams. Tai pasireiškia per tinkamai parinktas užduotis, mąstymo, kūrybiškumo, argumentavimo skatinimas per pamokas, gerai ir tinkamai sugalvoti namų darbai, objektyvus mokinių mokymosi rezultatų vertinimas. Pedagogas turi išsiskirti šiomis kompetencijomis savo pedagoginėje veikloje: dalykine, tiriamąja, ugdymo turinio planavimo ir organizavimo, mokymosi visą gyvenimą, sociokultūrine, emocine, komunikacine, informacinių ir komunikacinių technologijų taikymo ir aplinkos kūrimo (Selvi, 2010).

Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo koncepcijoje (2012) išskiriamos pagal gebėjimų pobūdį ir jų taikymą mokymo procese šios pagrindinės pedagogų kompetencijų sritys:

- bendrosios kompetencijos. Šias kompetencijas sudaro šie gebėjimai: mokymo kalbos tinkama vartoseną, valstybinės bei užsienio kalbų mokėjimas, komunikaciniai gebėjimai, kritinis mąstymas, technologijų taikymo ir informacijos valdymo įgūdžiai, teisinis raštingumas, etiketo pagrindų išmanymas; siekiant pripažinti kai kurių kompetencijų įgijimą ir paskatinti jų ugdymąsi, teisiniuose dokumentuose atskirai nurodytos šios bendrosios kompetencijos:
  - vadybinės organizacinės kompetencijos, įskaitant ir teisinį ekonominį raštingumą. Šios kompetencijos yra labai svarbios norint tapti įstaigų vadovais.
  - kultūrinės kompetencijos. Prie jų priskiriamos ir meninės raiškos, kultūrinio aktyvumo – meno propagavimo ir kultūrinės veiklos organizavimo kompetencijos;
  - socialinės kompetencijos. Šias kompetencijas sudaro pilietinis bei demokratinis sąmoningumas, visuomeninis aktyvumas, socialinis jautrumas. Socialiniam jautrumui priskiriama labdaros ir paramos organizavimas, kitos pagalbos teikimas neįgaliesiems ir socialiai pažeidžiamiems asmenims;
  - sportinės kompetencijos. Prie šių kompetencijų priskiriamos sporto ir nuolatinio fizinio aktyvumo propagavimo bei sporto renginių organizavimo kompetencijos.

R. Čiužas (2013 a) savo darbe rašo, kad mokytojo bendrosios kompetencijos išskiriamos į komunikacinę, informacijos valdymo, bendradarbiavimo ir bendrakultūrinės kompetencijas. Komunikacinė kompetencija apima mokytojo filologinį išprusimą, kuris padeda rasti reikiamą informaciją komunikuojant tiek žodžiu, tiek raštu, kuri yra reikalinga besikeičiančiame technologiniame pasaulyje. Mokytojas turi gebėti dėstyti mintis sklandžiai, vaizdžiai ir aiškiai, tiek gimtąja kalba, tiek užsienio. Informacijos valdymo kompetencija siejama su gebėjimu taikyti informacines ir komunikacines technologijas ugdyme (Čiužas, 2013 a). Kartos keičiasi, tobulėja mokyklos, daugėja skaitmeninių veiklų, tad mokytojas turi turėti ne tik gerus kompiuterių valdymo įgūdžius, bet turi būti įvaldęs ir informacijos valdymo kompetenciją. Ji pasireiškia per gebėjimą surasti ir kritiškai atrinkti tinkamą informaciją. Mokytojas turi žinoti pagrindines paslaugas, kurios palengvina ir pajvairina darbą. Bendradarbiavimo kompetencija apima santykius tarp šeimos ir mokyklos, mokytojo. Geras kolegialus bendradarbiavimas padeda sukurti mokymui ir mokymuisi palankią aplinką (Čiužas, 2013 a). Bendrakultūrinės kompetencijos susijusios su bendražmogiškais vertybėmis. Skirtingų kultūrų priėmimas suvokiamas kaip kultūrinė vertybė. Mokytojas, kuris dirba šiuolaikinėje, skaitmeninėje mokykloje, turi išsiskirti

tautine, rasine ir religine tolerancija, būti pilietiškas, humaniškas, žinoti pagrindinius pilietiškumo ir demokratijos principus (Čiužas, 2013 a).

- dalykinės kompetencijos. Šias kompetencijas apima šie gebėjimai: mokomojo ir tai pačiai ugdymo sričiai, kaip pvz.: socialiniai, humanitariniai, gamtos mokslai, technologijos, menai, kūno kultūra ir sportas, priklausančių dalykų pagrindų bei naujovių išmanymas. Šios kompetencijos yra ypač svarbios, kad vyktų kokybiškas ir tikslus ugdymo procesas.

Dalykinių kompetencijų įgijimas yra reikalingas bendradarbiavimui su darbdaviais, socialinės partnerystės organizavimui ir palaikymui. Mokytojas turi mokyti(s) kartu su kintančiu pasauliu, naujovėmis, susijusiomis su technologijomis, darbo organizavimu bei kitais aspektais. Bet tai yra įmanoma tik tada, kai mokytojas turi sąlygas nuolat augti, atnaujinti ir tobulinti dalykines kompetencijas realiomis sąlygomis (Gedvilienė ir kt., 2010).

- didaktinės kompetencijos. Prie šių kompetencijų priskiriamos psichologinės žinios ir jų taikymas praktikoje, profesinės etikos išmanymasis ir laikymasis ugdymo procese.

V. Adaškevičienė (2007) savo darbe rašo, kad didaktinių kompetencijų raiška nusakoma šiomis charakteristikomis: edukacinę paradigmą atskleidžiančios žinios, gebėjimai ir požūriai, kurie pasireiškia per mokytojo darbo stilių, mokymo(si) tikslus, turinį, metodus (įskaitant ir vertinimo), moksleivių motyvaciją. Atliktas mokslinis tyrimas „Mokytojų didaktinės kompetencijos atitiktis ūiuolaikiniams ūvietimo reikalavimams“ atskleidė, kad mokytojų didaktinė kompetencija labai silpnai susijusi su jų amžiumi, specialybe, darbo vieta, jos bendruomene (Jucevičienė ir kt., 2005)

Kaip teigia R. Čiužas (2013 b), kad ūiuolaikinis mokytojas savo kasdienėje veikloje atlieka ne tik tradicinius mokytojo, kaip žinių perteikėjo, vaidmenis. ūiandien jis yra ir konsultantas, ir patarėjas, ir vyresnis draugas, ir tyrėjas. Mokytojo kompetencijas galima suskirstyti į tris grupes: bendrosios kompetencijos, profesinės kompetencijos ir specialiosios kompetencijos. Jis teigia, kad ūių kompetencijų struktūra leidžia mokytojui tapti savo dėstomo dalyko ar savo srities profesionalu, organizuoti ugdymo procesą ir patogiai jaustis profesinėje aplinkoje. Nors patys pedagogai mokytojo kompetenciją dažniausiai sieja su mokinių mokymosi rezultatais, bendravimu, pačių mokytojų žiniomis, pedagogo asmenybe. Mokytojų kompetencijos dažnai yra fragmentiško pobūdžio, apibendrintu požūriu atliepiančios kompetencijos struktūrą, bet nepakankamai plėtojančios jos turinį. Tad pedagogų kompetencijų ugdymas yra aktuali problema, nuo kurios sprendimo priklauso ūiuolaikinių ugdymo tikslų įgyvendinimas (Martišauskienė, 2009).

Pagal kvalifikacijos tobulinimosi būdus skiriamos šios pedagogų kompetencijų įgijimo formos (Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo koncepcija, 2012):

- individualus tobulinimasis. Tai gali būti mokslinė veikla, dalykinė raiška profesinėmis publikacijomis ir projektais;
- kolegialus dalijimasis patirtimi. Šiai grupei priskiriama metodinių grupių, dalykinių asociacijų veikla, pamokų, įskaitant atviras pamokas ir kitos pedagoginės veiklos demonstravimas ir stebėjimas, dalijimasis gerąja patirtimi, konsultavimas ir konsultavimasis, išskyrus atvejus, kai tai įeina į tiesiogines tarnybines pareigas;
- specializuoti renginiai. Jie skirstomi į kursus, seminarus, mokymus, įvairias praktikas;
- akademinis. Tai mokymasis aukštesnės pakopos studijose ar kitos krypties, gretutinėse, laipsnio nesuteikiančiose studijose.
- viešoji nedarbinė veikla. Šią kompetencijų formą gali sudaryti visuomeninė, kultūrinė, meninė raiška, įskaitant veiklą demokratiniuose valdymo organuose, dalyvavimą nevyriausybinėse organizacijose, socialinėse akcijose ir programose, dalyvavimą ir atstovavimą meno kolektyvuose, sportinės veiklos organizavimą ir dalyvavimą joje, amatininkystę ir kitus kūrybinius projektus.

Atlikus darbų ir dokumentų analizę, galima išskirti pedagogų veiklos kompetencijos raiškos modelį, kurį sudaro profesinės ir bendrosios kompetencijos 1 lentelė.

1 lentelė. Pedagogų veiklos kompetencijų raiškos modelis

Šaltinis: Barauskienė, 2014, p. 27-28

Bendrosios mokytojo kompetencijos	Bendrųjų mokytojo kompetencijų išvalga mokytojo veikloje
Komunikacinė ir informacijos valdymo	Komunikacinės kompetencijos dėka taikomi įvairūs komunikavimo būdai skatinant mokinių bendravimą ir bendradarbiavimą.
Bendravimo ir bendradarbiavimo	Bendravimo ir bendradarbiavimo kompetencija – bendraujama ir bendradarbiaujama su mokiniais, jų tėvais pripažįstant jų vaidmenį, teises ir atsakomybę; mokytojais, skirtingų kultūrų asmenimis, įvairių organizacijų atstovais, socialiniais partneriais.
Tiriamosios veiklos	Tiriamosios veiklos kompetencija – profesinės veiklos tyrimas.
Reflektavimo ir mokymosi mokytis	Reflektavimo ir mokymosi mokytis kompetencija – įvertinami profesinės praktikos privalumai ir trūkumai numatant profesinio tobulėjimo perspektyvas, nuolat tikslingai atnaujinant ir lavinant įgūdžius, organizuojant savo mokymąsi.

1 lentelės tęsinys kitame puslapyje

1 lentelės tęsinys

Organizacijos tobulinimo bei pokyčių valdymo	Organizacijos tobulinimo bei pokyčių valdymo kompetencija – dalyvaujama mokyklos savivaldos institucijų, projektinėje veikloje, vertinamos problemiškos situacijos, vadovaujamosi kaitą mokykloje reglamentuojančiais dokumentais.
Profesinės mokytojo kompetencijos	Profesinių mokytojo kompetencijų išvalga mokytojo veikloje
Informacinių technologijų naudojimo	Informacinių technologijų naudojimo kompetencija – statistinių duomenų apibendrinimas.
Ugdymo/si aplinkų kūrimo	Ugdymo/si aplinkų kūrimo kompetencija – kurti saugią mokymosi aplinką, naudoti informacijos ir komunikacijos technologijas, kurti tolerantišką ir bendradarbiavimą skatinančią aplinką.
Dalyko turinio planavimo ir tobulinimo	Dalyko turinio planavimo ir tobulinimo kompetencija – parengti mokymo programą, formuluoti mokymo(si) tikslus, atrinkti mokymo(si) metodus, parengti patrauklią ir įdomią mokymo(si) medžiagą .
Mokymo/si proceso valdymo	Mokymo/si proceso valdymo kompetencija – siekti pusiausvyros tarp planavimo, organizavimo, vadovavimo ir sprendimų priėmimo, tikslingai, prieinamai ir suprantamai perteikti ugdymui(si) reikalingą medžiagą, kurti ir įgyvendinti ugdymo(si) programas specialiųjų poreikių mokiniams.
Mokinių pasiekimo ir pažangos vertinimo	Mokinių pasiekimo ir pažangos vertinimo kompetencija – parinkti tinkamas vertinimo strategijas, nusistatyti mokinių pasiekimus vertinančius vienodus vertinimo kriterijus, parinkti tinkamus vertinimo tipus, būdus, metodus, vertinti mokinių socialinę pažangą.
Mokinių motyvavimo ir paramos jiems	Mokinių motyvavimo ir paramos jiems kompetencija - ugdyti savimi pasitikėjimo gebėjimą, pagalba sprendžiant mokymosi problemas, sudominimas mokomuoju dalyku.
Mokinių pažinimo ir jo pripažinimo	Mokinių pažinimo ir jo pripažinimo kompetencija – įvertinti mokinio vystymąsi, pažintines galias, identifikuoti mokinio emocinius sunkumus, suteikti pagalbą specialiųjų poreikių mokiniams, pripažinti mokinio individualumą.
Profesinio tobulėjimo	Profesinio tobulėjimo kompetencija - planuoti, sistemingai tobulinti savo profesinę karjerą.

Sparti kaita kelia iššūkius ir išbandymus mokytojui, kuris privalo mokytis visą gyvenimą ir mokyti jaunąją kartą nuolat mokytis. Tiek prie bendrųjų pedagogo kompetencijų, tiek prie profesinių yra išskirtos nuolatinio tobulinimosi, žinių atnaujinimo kompetencijos. Tad galima daryti išvadą, kad nuolatinio tobulinimosi kompetencija yra viena būtinausių ir svarbiausių sąlygų prisitaikant prie nuolat besikeičiančio pasaulio, lemianti mokytojo profesinį tobulėjimą ir kokybišką edukacinę veiklą (Urnėzienė, 2012). Nuolatinio tobulinimosi kompetencijos gebėjimai išskirti 6 pav.

6 pav. Mokytojo nuolatinio tobulinimosi kompetencijos gebėjimai

Šaltinis: Urnėžienė, 2012, p. 86

Nuolatinio tobulinimosi kompetencijos gebėjimai yra išskiriami šie: gebėti orientuotis šiandieninėje švietimo kaitoje, gebėti būti atviram naujoms idėjoms, patirčiai ir skatinti kitų atvirumą, gebėti nuolat mokytis ir padėti mokytis kitiems, gebėti plėtoti bei stiprinti savo ir kitų poreikius nuolat tobulėti, gebėjimas nuolat tobulinti savo pedagoginį kompetentingumą. Visi išvardinti gebėjimai yra vieni svarbiausių veiksnių prisitaikant ir dirbant kintančiame pasaulyje.

Kad pedagogai tobulėtų ir įgytų naujų kompetencijų reikia: didinti mokymosi aplinkas, bendradarbiauti su įvairiomis agentūromis, įmonėmis, priklausyti mokymo administracijai, pvz.: būti mokyklos direktoriumi ar dirbti švietimo institucijose, kurti naujas mokymo programas, atlikti tyrimus, rengti paskaitas švietimo bendruomenei, lankytis konferencijose, priklausyti mokytojų asociacijoms (Ahuja, 2015).

Apibendrinat pedagogų kompetencijas, nustatyta, kad profesinėje veikloje didžiausią vaidmenį atlieka profesinės ir bendrosios mokytojų kompetencijos. Jų plėtojimas, gilinimas yra vienas pagrindinių veiksnių šiandieniniame pasaulyje.

3.2 Informacinių komunikacinių technologijų kompetencija ir raiška pedagogo darbe

Skaitmeniniame amžiuje, visos mokytojų kompetencijos turi būti derinamos su informacinių komunikacinių technologijų kompetencija (toliau IKT). Pedagogai įžvelgia teikiamas galimybes mokant mokinius, naudojant kompiuterius. Patys mokytojai kelia sau reikalavimus, kad jie turi mokėti naudotis ir naudoti kompiuterius savo darbe. Tai parodo ar mokytojas yra

kompetentingas. Mokytojo turimos žinios ir dalykinės kompetencijos greitai padidėjo per pastaruosius metus (Kroksmark, 2015).

Žinojimas, kaip integruoti IKT į ugdymo procesą yra naudingas, siekiant veiksmingo mokymo mokykloje. Pedagogai turėdami žinių apie tai, koks yra kompiuterio potencialas komunikuojant, naudojant internetą ar kad jis yra glaudžiai susijęs su kasdieniu mokinių gyvenimu, pagerina mokymo(si) kokybę. Santykiai tarp mokytojo profesijos ir supratimo, kad mokinių skaitmeninis-interaktyvus gyvenimas, suvokiamas kaip esminis, kai kalbama apie darbą su mokiniais skaitmeniniame pasaulyje. (Kroksmark, 2015).

P. Jucevičienė, V. Brazdeikis (2003) analizavę IKT kompetencijas išskyrė jas dvi: IKT raštingumo kompetenciją (ji būdinga visoms profesijoms; mokėjimo lygis atitinka ECDL standartams) ir IKT integraliąją edukacinę kompetenciją (ji skirta konkrečiai pedagogo profesijai; mokėjimo lygis vertinamas pagal edukacinių kompetencijų išskirtus vertinimo lygius (2007)).

Lietuvoje Mokytojo profesijos kompetencijų apraše (2007) informacinių komunikacinių technologijų kompetencija aprašyta gan siaurai ir neišsamiai: “Informacinių technologijų naudojimo kompetenciją sudaro mokėjimas ir sugebėjimas:

- naudoti kompiuterio techninę ir programinę įrangą, pagrindines interneto paslaugas mokymo(si) procese, rengiant tekstinę ir vaizdinę informaciją;
- ugdyti mokinių informacinę kultūrą sistemingai plėtojant jų kompiuterinį raštingumą, laikantis etinių ir higieninių darbo su kompiuteriu reikalavimų.“

Čia kompetencijos samprata apibrėžia tik kompiuterinį raštingumą, bet ne IKT kompetenciją, kurioje IKT naudojimo ir taikymo lygmuo yra daug aukštesnis. IKT kompetencija turėtų apimti ne tik kompiuterinį raštingumą, bet ir žinių kūrimą, gilinimą, suteikti naujas galimybes besimokantiems, kad šie galėtų reflektuoti, eksperimentuoti, kūrybiškai mąstyti, gebėtų dalyvauti bendroje grupių veikloje ir pan. (Teresevičienė, 2012). Tą patį sako ir Sabaliauskas ir kt. (2006). Jis teigia, kad sėkmingam IKT kompetencijų integravimui į mokymo procesą reikalingos ne tik bazinės mokytojo IKT kompetencijos, bet ir IKT naudojimo(-si) etikos, didaktinių metodų, paremtų IKT naudojimu bei kitos kompetencijų sritys. Pagal Reikalavimus mokytojų kompiuterinio raštingumo programoms (2007), pedagogas, siekdamas plėtoti IKT taikymo kompetenciją, turi įgyti:

- technologinio raštingumo pagrindus, atitinkančius pagrindinį visuotinio kompiuterinio raštingumo programos pradmenų lygį, tačiau turi atsižvelgti į tai, kad augančiai technologijų svarbai, auga ir poreikis išplėsti raštingumo sampratą. Technologinio

raštingumo kvalifikacijos tobulinimo programose rekomenduojama daugiau dėmesio skirti elektroninio pašto naudojimui, interneto taikymo galimybėms, kurios yra svarbios ieškant informacijos, komunikuojant įvairiais kanalais bei pateiktims rengti ir taikyti mokant įvairių dalykų.

- edukacinę IKT taikymo kompetenciją, kurią sudaro mokymo ir vadybos pagrindai (Teresevičienė, 2012). Pagal mokytojų kompiuterinio raštingumo reikalavimus (2007), pedagogas, siekdamas plėtoti savo edukacinę IKT taikymo kompetenciją, dalyvaudamas ugdyme procese ir naudodamas technologijas, turi gebėti tikslingai naudoti kompiuterines programas, kūrybiškai individualizuoti savo dalyko ugdymo turinį, pagrįstai taikyti mokymo ir mokymosi metodus. Pedagogas, organizuodamas IKT taikymą turi gebėti planuoti šių technologijų panaudojimo veiklą, vertinti ir reflektuoti IKT panaudojimą, organizuoti technologinių išteklių valdymą ugdymo procese.

Yra vertinama mokytojų edukacinė ir technologinė IKT kompetencija. Technologinė kompetencija vertinama atsižvelgiant į Europos kompiuterinio raštingumo programos sudėtines dalis, o edukacinė IKT kompetencija yra vertinama trimis lygiais. Kiekviename lygyje yra išskirti gebėjimai, kuriuos mokytojas turi žinoti (2 lentelė).

2 lentelė. Vertinimo lygmenų rodikliai

Šaltinis: Įsakymas dėl mokytojų kompiuterinio raštingumo reikalavimų (2007)

Gebėjimai (kompetencijos)	Rodikliai		
	I lygmuo	II lygmuo	III lygmuo
Kūrybiškai individualizuoti savo dalyko ugdymo turinį	Praturtina perteikiamas dalyko žinias Informacijos ir komunikacijos technologijų (toliau – IKT) taikymo galimybėmis.	Integruoja dalyko turinyje temas, susijusias su Moksleivių visuotinio kompiuterinio raštingumo standarto, patvirtinto Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2002 m. sausio 31 d. įsakymu Nr. 124, reikalavimais.	Turi parengęs mokymosi medžiagą susijusią su IKT taikymo galimybėmis.
Tikslingai naudoti IKT priemones ugdymo procese	Taiko IKT priemones mokytojo veiklai pajvairinti.	Tikslingai naudoja IKT priemones bendravimui: tarp mokinių ir tarp mokinių ir mokytojų.	Padeda kolegoms pasirinkti ir taikyti tinkamas IKT priemones.

2 lentelės tęsinys kitame puslapyje

2 lentelės tęsinys

Gebėjimai (kompetencijos)	Rodikliai		
	I lygmuo	II lygmuo	III lygmuo
Tikslingai taikyti mokymo ir mokymosi metodus	Naudoja IKT tradiciniams ugdymo metodams pagerinti ar išplėsti, projektų veiklai organizuoti.	Naudodamas IKT taiko nuotolinio mokymo(si) galimybes, renkasi konstruktyvistinę paradigmą atitinkančius metodus (integracinis, projektinis mokymasis, mokymas bendradarbiaujant).	Padeda kolegoms tikslingai pasirinkti šiuolaikinius mokymosi metodus.
Planuoti IKT panaudojimo veiklą		Planuoja IKT taikymą naudoja sukauptą patirtį ir tyrimų medžiagą įvertina jų taikymo tikslumą.	Padeda kolegoms planuoti IKT taikymo veiklą susijusią su mokinių mokymosi gerinimu.
Organizuoti IKT išteklių valdymą ugdymo procese		Geba organizuoti pamokas, kuriose pagal iš anksto parengtą veiklos planą naudojamos IKT.	Organizuoja virtualias mokytojų grupes pamokoms aptarti.
Vertinti ir reflektuoti IKT panaudojimą		Rengia IKT taikymo asmeninės patirties pristatymus; refleksijoje taiko įvairias priemones (pvz., kompetencijos elektroninius aplankus (el. portfelio), interneto dienoraščius); sukauptą IKT vertinimo medžiagą naudoja tolesnei veiklai planuoti.	Bendrauja su kolegomis aptardamas mokymosi pasiekimus; atlieka mokyklos IKT taikymo veiklos vertinimą teikia rekomendacijas tolesnei mokyklos veiklos planavimui.

Lyginant gebėjimus, kurie nurodyti mokytojų kompiuterinio raštingumo apraše (toliau Apraše) (2007), su Archambault (2002) kompetencijų išskyrimu į tris lygius, yra daug panašumų. Apraše (2007) I lygmuo nustato šias žinias: mokytojas žino IKT priemones ir geba jas taikyti praktiškai, siekdamas praturtinti tradicinį edukacinį procesą. Archambault (2002) I kompetencijų lygmuo nustato bazinių IKT kompetencijų ir kompiuterio operacinių sistemų išmanymą, gebėjimą naudotis MS Office programomis, internetu. Apraše II lygmuo apima šiuos gebėjimus: mokytojas naudodamas IKT įrankius planuoja ir organizuoja savo veiklą, tobulina edukacinį procesą, daug dėmesio skiria kompiuterių tinklams ir konstruktyvistinei mokymosi paradigmai, kuri apima integracinį, projektinį, mokymąsi bendradarbiaujant mokymą. Archambault (2002) II kompetencijų lygmenyje nurodyti šie gebėjimai: mokytojas turi mokėti naudotis įvairia programine įranga, IKT integruoti į ugdymo procesą, taip pat dėmesys skiriamas konstruktyvistiniam mokymuisi. Apraše (2007) III lygmenį sudaro mokytojo gebėjimai, kurie apima paramą kolegoms, dalijimąsi gerąja patirtimi IKT priemonių integracijai į ugdymo procesą. Archambault (2002) III kompetencijų lygyje nurodyti šie gebėjimai: mokytojas turi

gebėti integruoti IKT į mokymo(si) turinį ir daryti išvadas, kokią įtaką IKT naudojimas turi besimokančiojo pasiekimams. Apžvelgiant šias kompetencijas, galima pastebėti, kad daugiausia dėmesio susitelkta ties pagrindinių IKT kompetencijų taikymu į ugdymo procesą, o ne didaktinių. Pedagogas turi gebėti panaudoti sparčiai modernėjančias IKT, taip pat ir taikyti naujas priegas, sąlygotas šių naujų technologijų (Dudareva, Bruneniece, 2008). Nustatyta, kad informacinių komunikacinių technologijų naudojimas turi reikšmingos įtakos moksleivių numatytiems gebėjimams ir įgūdžiams ugdyti, motyvacijai mokytis, kūrybingumui, aktyvumui skatinti. (Pečiuliauskienė, Dragūnienė, 2008). IKT naudojimas pamokos metu nelemia geresnių mokymosi rezultatų. IKT naudojimas prasmingas tik tada, kai padeda mokiniams aktyviai dirbti, ieškoti informacijos, spręsti problemas, kūrybiškai mąstyti. Kai mokytojas ugdymo procesą vykdo ne mokymo, o mokymosi principu (Navickaitė, 2010).

Kaip teigia V. Lamanuskas ir kt. (2009), kad mokymas ir mokymasis iš esmės remiasi mokytojo ir mokinio tarpusavio sąveika. Šią sąveiką taip pat sąlygoja ir panaudojamos IKT, tad svarbu nuolat stebėti ir vertinti, kaip IKT panaudojamos. Gauta informacija gali padėti išvelgti esamus trūkumus ir rasti sprendimus, kaip tuos trūkumus pašalinti. Mokymo(si) proceso valdymo požiūriu tai reikšminga. Visų pirma todėl, kad pamokos organizavimas bei mokymo(si) metodai naudojant kompiuterinę įrangą yra kitokie, lyginant su tradiciniu mokymu.

Tad T. Sabaliauskas ir kt. (2006) išskiria į šias pedagogams reikalingų IKT kompetencijų sritis, kurios reikalingos sėkmingam ugdymui(si):

- Pagrindinę IKT kompetencijų sritį;
- Technologinę IKT kompetencijų sritį;
- IKT politikos kompetencijų sritį;
- IKT naudojimo etikos kompetencijų sritį;
- IKT integravimo į mokomąjį dalyką kompetencijų sritį;
- Didaktinių metodų, pagrįstų IKT naudojimu, kompetencijų sritį;
- Mokymo(si) proceso su IKT valdymo kompetencijų sritį.

Pedagogų suvokimas ir pamąstymai apie tai, koks yra jų lygis IKT kompetencijose ateina per patirtį, per kurią jie patys save įsivertina, atsižvelgdami į tai, kokius profesinio tobulėjimo veiksmus darė. Nuo mokytojo gebėjimų ir savarankiško aktyvumo priklauso, kaip jie tvarkosi su iššūkiais, kaip jie priima naujus metodus, su kuriais jie sugeba dirbti sistemingai, naudodami mokinių IKT kompetencijas (Cervera, Cantabrana, 2015). Tad teigiamas ir pozityvus savęs suvokimas, gebėjimas mokytis naudojant IKT labai priklauso nuo pačių mokytojų, atsižvelgiant į

jų skaitmeninio raštingumo kompetencijas. Svarbu yra suprasti, kad IKT kompetencijos pagrindas yra gebėjimas pasinaudoti IKT teikiamomis galimybėmis, taip gerinant savo mokymąsi, kartu sugebėjimas pasirinkti reikiamą programinę įrangą, ja tinkamai ir efektyviai naudotis, įvertinti jos naudą siekiant tikslo (Olberkytė, Zajančovskaja, 2007). IKT gali padidinti mokymosi efektyvumą, tačiau pirmiausia reikia mokėti jomis naudotis, tad nepakankama mokytojų informacinė kvalifikacija ir prastas pasirengimas taikyti naujas technologijas ugdymui yra svarbi kliūtis, kuri trukdo mokyklai tapti modernesnei, nes mokytojas, kuris valdo gerai informacines komunikacines technologijas, žymiai efektyviau gali veikti, atlikti jam paskirtas funkcijas mokykloje, vykdyti mokinių profesinį informavimą (Dagienė, Kurilovas, 2009)

M. G. Cervera, J. L. L Cantabrana (2015), atlikusios tyrimą, nustatė šiuos veiksnius, kurie turi įtakos mokyklų kokybės gerinimui ir pedagogų IKT kompetencijai tobulėti:

- IKT organizavimas ir valdymas. Mokyklose, kuriose yra įrengtos virtualios mokymo ir mokymosi aplinkos, kurių erdvė yra skirta komunikacijai ir informacijai, kaip mokomosios medžiagos saugykla, ir kaip virtuali mokymo ir mokymosi erdvė, kuri yra naudojama ir vyresnėse klasėse, daro didelę įtaką tobulėjimui;
- Edukacinės programos ir ugdymo plėtra mokymosi erdvėje. Jei mokyklos IKT erdvė yra organizuota ir organizuojamas mokinių IKT raštingumas, tuomet mokytai atlieką veiklą, kuri yra nukreipta į besivystantį mokinių skaitmeninį raštingumą, per mokymo ir mokymosi veiklą.
- Bendradarbiavimo ir aplinkos erdvė. Elektroninių dienoraščių naudojimas ankstyvojo ugdymo procese- pradinis pirminio švietimo etapas. Vėliau virtualios mokymo ir mokymosi aplinkos naudojimas duoda gerų rezultatų tobulinant mokytojų IKT kompetenciją.

IKT padeda sukurti naują, informacijos šaltinių ir bendravimo priemonių praturtintą mokymosi aplinką, kurioje lengviau ugdyti kritinio mąstymo įgūdžius, taikyti aktyvius mokymo metodus, lavinti individualius mokinių gebėjimus, integruoti įvairių sričių temas (Augutienė, Januškevičienė, 2007).

Atlikęs A. Kroksmark (2015) tyrimą, sako, kad pedagogai patys daro išvadą, kad neįmanoma pasiekti gerų rezultatų mokant mokinius, nesinaudojant kompiuteriu ar internetu. Tai gali reikšti, kad tam, kad mokiniai pasiektų aukštą žinių lygį, galima pasiekti nuostabių rezultatų naudojant Youtube, žiūrint interaktyvias laboratorijas- interneto pagalba galima gauti daug tinkamos informacijos, kuri padėtų mokiniams. Pagal atliktą tyrimą, galima daryti išvadą, kad

kompiuteris edukologijoje įgauna labai svarbią vietą. Šis visuomenės vystymasis yra natūralus, ir reikalauja iš kiekvieno individo įgyti reikalingas kompetencijas, tiek profesiniame tiek asmeniniame gyvenime (Kroksmark, 2015).

Ugdymo procese informacinės komunikacinės technologijas galima pavadinti kaip ugdymo turinio ir proceso sudedamąją dalimi. Nors anksčiau informacija ir komunikacija buvo įvardijamos kaip neigiamybės, „triukšmą“ keliantys dalykai (Kairaitis, 2007), tačiau šiandien, kintant visuomenei, tai yra vienos iš pagrindinių bendrųjų kompetencijų bruožų, kurias turi turėti tiek moksleiviai, tiek mokytojai.

Taigi, pastaruoju metu vis daugiau dėmesio skiriama informacinių komunikacinių technologijų kompetencijai plėtoti, jų ugdymui, nes keičiantis kartoms, didėja reikalavimai, tad, kad išmanyti vis daugiau mokymo metodų ir būdų, neužtenka būti tik susipažinus su kompiuteriu ir mokėti atlikti tik pagrindinius veiksmus, reikia būti kritišku sau ir aplinkai.

4 EDUKACINIŲ TECHNOLOGIJŲ VAIDMENS PEDAGOGŲ KVALIFIKACIJOS TOBULINIME TYRIMAS

4.1 Tyrimo metodologija

Epistemologija

Pagal iškeltą darbe tikslą tyrime derinama epistemologijos ir atvejo analizės strategijos kai kurie elementai:

- 1) Epistemologija – kaip teorinė prieiga;
- 2) Atvejo analizė – duomenų rinkimui organizacijoje.

Epistemologija – tai filosofijos mokslas, kuris tiria žinojimo bei suvokimo metodus (Tarptautinių žodžių žodynas, 1985). Suvokiant išryškėja epistemologinio pobūdžio prielaidos, kurios yra siejamos su žinių prigimtimi ir formomis (Kardelis, 2002). Remiantis prielaidomis, galima daryti išvadą, kad žinios gali būti įgyjamos arba patiriamos. Supantis pasaulis suprantamas kaip asmeninis ir žmonių sukurtas darinys (Kardelis, 2002). Epistemologija siekia atsakyti į pagrindinius klausimus apie žinių kilmę, jų šaltinius, žinių pagrįstumą. Epistemologija sprendžia, kas yra žinios?, kas gali būti pažinta?, kaip įmanoma pažinti?, kokius kriterijus turi atitikti žinios?, kad būtų laikomos ir pripažintos žiniomis (Maslauskaitė, 2008). Šiame tyrime remtasi subjektyvistine interpretacine epistemologija, nes svarbu, kad tyrimo objektas būtų interpretuojamas, remiantis tyrimo dalyvių perspektyva. Tyrimo epistemologija naudojama kaip priemonė (Čaplinskas, 1999), padedanti sužinoti tikrąją edukacinių technologijų naudojimo pedagogų kvalifikacijos tobulinime situaciją. Suvokimas, kuo mūsų žinios skiriasi nuo nuomonių, kaip suvokiamas tiriamas objektas ir kokį vaidmenį atlieka protas ir juslinė patirtis (Nekrašas, 2008) buvo atliktas kokybinis tyrimas.

Metodologija

Tyrimo tikslui pasiekti buvo pasirinktas kokybinis tyrimas, duomenys rinkti naudojant pusiau struktūrizuotą interviu. Kokybinis tyrimas yra geras tuo, kad tyrėjas neformuluoja išankstinių vertinimų teikiamų teorinių prielaidų, jis turi būti pasirengęs rinkti ir analizuoti duomenis tol, kol išryškėja jų dominančios idėjos (Bitinas ir kt., 2008). Tai pakankamai lankstus metodas, kuris leidžia tyrėjui pačiam formuluoti ir išreikšti savo mintis, ko nėra paprastoje anketinėje apklausoje. Kokybinis tyrimas pasižymi lankstumu bei duomenų indukcine analize (Kardelis, 2002).

Kokybinio tyrimo minusas tas, kad tyrėjui tenka remtis savo gebėjimu analizuoti tekstą, jį įprasminti, kompiuteris gali būti naudojamas tik atliekant kai kuriuos su analize susijusius darbus (Bitinas ir kt., 2008). Analizuojant informaciją tyrėjui gali pritrūkti kompetencijų tekstą perteikti aiškiai ir suprantamai.

Darbe remtasi atvejo tyrimo strategija, kaip duomenų rinkimo vieta organizacijoje. Atvejo tyrimo strategijos ypatumas tas, kad tyrimą sudaro vienas atskiras objektas. Tai gali būti asmuo, įvykis, organizacija (Bitinas ir kt., 2008). Šiame tyrime analizuota organizacijoje dirbančių su pedagogais darbuotojų žinios ir patirtis apie edukacinių technologijų vaidmenį įstaigos veikloje.

Darbe buvo analizuojama edukacinių technologijų samprata, edukacinių technologijų vaidmuo pedagogų darbe, kvalifikacijos tobulinimo samprata, dokumentai, kvalifikacijos tobulinimo formos. Aptartos pedagogų kompetencijos, išryškinta informacinių komunikacinių technologijų kompetencijos svarba šiandieniniame pasaulyje. Tyrimo tikslas – išsiaiškinti edukacinių technologijų vaidmenį tobulinant mokytojų kvalifikaciją.

Tyrimo vieta. Tyrimo vieta pasirinkta neatsitiktinai, tyrėja šioje įstaigoje dirba, tiriamu objektu turi savo nuomonę, kuri susiformavo per tam tikrą laiką, tad buvo stengtasi, kad tyrėjos patirtis neįtakotų informantų nuomonės tiriamu reiškiniu interviu metu, nors kokybiniame tyrime instrumentu laikomas ir pats tyrėjas (Bitinas ir kt., 2008). Tyrimas atliktas Trakų švietimo pagalbos tarnyboje. Prieš atliekant interviu buvo gautas įstaigos vadovo sutikimas ir pritarimas. Kiekvienam interviu buvo skiriama apie 30 minučių.

Tyrimo imtis. Buvo apklausti 8 informantai. Buvo pasirinkti tie darbuotojai, kurie dalyvauja pedagogų kvalifikacijos tobulinime, susiduria tiesiogiai su jų darbu. Visi darbuotojai yra priskiriami pedagoginiams darbuotojams, turi aukštąjį universitetinį išsilavinimą. Informantų darbo patirtis su pedagogais yra skirtinga: nuo 2 metų iki 10 metų. Tiriamųjų amžius nuo 29 metų iki 67 metų.

Tyrimo etika. Tyrime dalyvavo informantai savo noru, neverčiami, pasirinktoje patalpoje. Buvo užtikrintas jų anonimiškumas, tad informantai darbe nebus vadinami vardais, jiems buvo priskirta koduotė: A, B, C, D, E, F, G, H. Tyrime buvo užtikrinamas ir konfidencialumas, tad nėra atskleista informantų lytis, amžius, išsilavinimas. Interviu metu informantų duomenys buvo įrašinėjami, kad gauti, kuo tikslesnį vaizdą nei užsirašinėjant ranka. Prieš prasidedant interviu buvo gautas darbuotojų sutikimas, kad pokalbis bus įrašinėjamas, tačiau neviešinamas.

Tyrimo validumas. Bitinas ir kiti autoriai (2008) validumą išskiria į vidinį ir išorinį. Tyrimo metu atliekant pusiau struktūrizuotą interviu buvo naudojamas diktofonas, taip buvo užtikrinamas

vidinis validumas. Atliekant interviu ir iškilus neaiškumams, nesupratus išsakytos informantų minties, buvo tikslinamasi, kad vėliau būtų galima detalai atlikti tyrimo aprašymą ir taip kartu užtikrinti išorinį tyrimo validumą.

Tyrimo instrumentas. Tyrėja rinko duomenis naudodama pusiau struktūrizuotą interviu.

Buvo numatyti tokie pusiau struktūrizuoto interviu klausimai:

1. Jūsų nuomone, ką apima žodžiai kvalifikacijos tobulinimas?
2. Papasakokite, kaip suprantate, kas yra edukacinės technologijos?
3. Koks Jūsų požiūris į edukacinių technologijų naudojimą mokymų metu?
4. Kaip Jūs vertinate pasakymą, kad edukacines technologijas galima sieti su informacinėmis komunikacinėmis technologijomis?
5. Kokį vaidmenį, jūsų manymu, atlieka mokymosi aplinka mokymuose? Pagrįskite.
6. Kaip manote, kokių įgūdžių ir savybių reikia, norint mokymuose taikyti edukacines technologijas?
7. Kaip dažnai Jūs dirbdami su pedagogais naudojate edukacines technologijas? Išvardinkite kokias ir kada? Kokią įtaką jos turi mokymui?

7.1 Jei atsakė, kad nenaudoja:

- Jūsų nuomone, kokios priežastys lemia, kad nenaudojate edukacinių technologijų mokyme?

7.2 Jei atsakė, kad naudoja:

- Kokios problemos dažniausiai kyla naudojant mokymuose edukacines technologijas?
8. Kaip manote, kaip Jūsų naudojamos edukacinės technologijos skatina pedagogus tobulinti savo kompetencijas? / būti labiau motyvuotiems
  9. Jūsų nuomone, kokį vaidmenį atlieka edukacinės technologijos mokytojų kvalifikacijos tobulinime?

Pusiau struktūruotas interviu remiasi planu, kuriame numatyti konkretūs klausimai, jų pateikimo seka, tačiau numatyta, kad tyrimo eigoje tyrėjas gali papildomai užduoti plane neįrašytų klausimų. Papildomus klausimus tyrėjas užduoda esant skirtingoms situacijoms:

- kai interviu metu pastebi, jog numatytieji klausimai nepadengia visų tyrimui svarbių temų;
- siekiant surinkti daugiau ar gilesnės informacijos tuomet, kai tiriamasis nepilnai atsako į pateiktuosius klausimus;

- kai pastebi, jog tiriamajam nepatogu (jis nenori) atsakinėti į pateiktą klausimą- tuomet tyrėjas stengiasi tą pačią informaciją gauti paklausdamas kitaip ar trumpam nukreipdamas tiriamojo dėmesį į kitus, mažiau jautrius klausimus, ir sugrįždamas prie jautraus klausimo kita formuluote (Telšienė, 2015).

Pusiau struktūrizuoto interviu metu informantų buvo klausiama iš anksto paruoštų klausimų, bet retkarčiais, kai informantai pasimesdavo, sustodavo, buvo įterpiami klausimai, kurie padėtų susiorientuoti, giliau papasakoti apie tiriamą reiškinį. Pusiau struktūrizuoto interviu privalumas ir yra tas, kad tyrėjas tokiu būdu gali gauti išsamesnius, susistemintus duomenis (Bitinas ir kt., 2008). Vienas šio būdo minusų – nukrypimas nuo nagrinėjamos temos, nukrypimas į asmeniškumus.

Gauti tyrimo rezultatai buvo analizuojami kokybinės turinio analizės metodu. Šis metodas palengvina konteksto prasmės tekste suvokimą per iškylančias temas, o kategorijų ir subkategorijų kartojimas pateikia atskiras temas. Kokybinėje turinio analizėje konceptai išskyla iš atsakymų į tiriamųjų interpretacijas ir vertinimas apie tiriamą reiškinį (Bitinas ir kt., 2008).

4.2 Tyrimo rezultatai

Kokybinė turinio analizė atskleidžia Trakų švietimo pagalbos darbuotojų nuomonę, požiūrį, žinias apie edukacinių technologijų vaidmenį pedagogų kvalifikacijos tobulinime.

Teorinėje dalyje buvo kalbama, kas yra kvalifikacija, ką ji apima, kokį vaidmenį atlieka pedagogų kompetencijos, tad buvo svarbu sužinoti ir informantų žinias apie kvalifikacijos tobulinimą, ką apima ši sąvoka, kaip jie supranta ją, kokius veiksnius priskiria, kurie nusako, kad kvalifikacija yra tobulinama. Dažniausiai pasikartojantys kriterijai buvo dalyvavimas seminaruose, mokymuose, dalijimasis gerąja patirtimi, naujų būdų ir metodų atradimas ir pritaikymas praktikoje, žinių gilinimas bendrąja prasme (žiūrėti 3 lentelę). („...*retai susimąstome, ką tai galėtų reikšti. Mano nuomone, tai tiesiog, kai ugdomi, lavinami žmogaus kažkokie gebėjimai, žinios, supratimas..*“; „...*žinių gilinimas, naujų mokymo būdų, metodų atradimas, išbandymas praktikoje..*“; „...*tam tikrų žinių, kas siejasi su tavo darbiniais interesais praplėtimas..*“; „...*dalyvavimas seminaruose, mokymuose, dalijimasis savo patirtimi.. kada tu pasisemi sau naujų žinių ir kai jas pasidalini su kitais..*“). Rečiau pasitaikantys, tačiau irgi svarbūs kriterijai buvo tokie, kaip dalyvavimas studento vadovo praktikoje, savišvieta (žr. 3

lentelę) (*„...dalyvavimas studento vadovo praktikoje..“; „...įgūdžių kažkoks formavimas..“; „...ir be abejo savišvieta..“*).

Pastebėta, kad informantai, kurie turi daugiau darbinės patirties su pedagogais, kvalifikacijos tobulinimą daugiau supranta kaip profesinių žinių gilinimą.

3 lentelė. Sampratos “kvalifikacijos tobulinimas“ supratimo reikšmės veiksniai

Kategorija	Subkategorija
Profesinis tobulėjimas	Dalijimasis gerąja patirtimi
	Atrastų metodų išbandymas praktikoje
	Dalyvavimas studento vadovo praktikoje
	Dalyvavimas seminaruose, mokymuose
Asmeninis tobulėjimas	Savišvieta
	Žinių gilinimas bendrąja prasme
	Įvairių įgūdžių formavimas ir ugdymas

Siekiant sužinoti informantų suvokimo žinias apie edukacines technologijas, buvo jų paprašyta savais žodžiais nupasakoti, kaip jie jas supranta, su kuo sieja. Informantai neturėjo išankstinės nuomonės, kas yra edukacinės technologijos, bet daugelis jas siejo su informacinėmis komunikacinėmis technologijomis, informacinėmis technologijomis, mokymosi metodais (žr. 4 lentelę) (*„...tos technologijos, kurias naudojame seminarų metu, galbūt, kompiuterinės technologijos, taip pat visi užsiėmimai, grupės darbas, kažkokie tai įtraukimo pratimai, tarkim, tie patys dėmesio sukcentravimo, įterpta užduotėlė..“; „...tai gali būti ir informacinės technologijos, ir kompiuteriai, kažkokios programos, naujesnės programos, multimedija ir t. t. ir tiek pat, galbūt, tie aktyvūs visokie pratimai, susirinkimai, diskusijų visokiausi būdai..“; „...tai gali būti nuo pačių paprasčiausių tradicinių mokymo metodų, aktyvių mokymo metodų ir kompiuterinių technologijų..“; „...tai būdų ir programų visuma bendrame mokymesi...“; „...priemonės, kurias naudoji, tai gali būti bet kas, ir vaizdinės priemonės, ir garsinės priemonės, ir informacinės technologijos, darbui reikalingos priemonės, viskas, kas susiję su mokymu..“; „...tai informacinės technologijos, kurios atveria dideles galimybes, o aš vertinčiau kaip bet ką, kas tiktų panaudoti ugdymo procesui, bet ką. Tai gali būti paprasčiausia knyga..“.) Tik du informantai „E“ ir „H“ edukacines technologijas įvardino tik kaip informacines komunikacines technologijas (žr. 4 lentelę) (*„...pradedant kompiuterio, toliau įvairios programinės įrangos, skaitmeniniai fotoaparatai, laikmenos, interaktyvios lentos..“; „...manau, kad tai tiesiog, kai**

įvairios šiuolaikinės technologijos yra panaudojamos edukacinėje veikloje, mokymų praktikoje ir panašiai..“).

Apibendrinant galima daryti prielaidą, kad dauguma informantų edukacines technologijas supranta, kaip mokymosi būdų ir priemonių visumą, kuri palengvina mokymą ir mokymąsi. Taip teigia ir A. Januszewaki (2013), kad edukacinės technologijos yra tyrimų ir etikos praktika, palengvinanti mokymą ir mokymąsi, pagerinanti efektyvumą, taip sukuriant, naudojant ir valdant atitinkamus technologinius procesus ir išteklius.

4 lentelė. Edukacines technologijas sudarantys būdai ir metodai

Kategorija	Subkategorija
Informacinės komunikacinės technologijos	Kompiuteriai
	Kompiuterinės programos
	Daugialypė terpė
	Skaitmeniniai fotoaparatai
	Interaktyvi lenta
	Laikmenos
	Vaizdo, garso priemonės
Mokymo/si metodai	Grupinis darbas
	Įtraukimo pratimai
	Susirinkimai
	Diskusijos
	Knyga
	Savarankiška užduotis

Informantams patvirtinus, kad edukacines technologijas sudaro priemonių (informacinių komunikacinių technologijų) ir būdų visuma, buvo svarbu sužinoti, kaip šios dvi sąvokos susijusios tarpusavyje. Darbuotojų „B“, „F“, „C“, „D“ nuomone informacinės komunikacinės technologijos yra dalis edukacinių technologijų (*„...edukacinės technologijos yra platesnė sąvoka nei informacinės komunikacinės technologijos. Apima daugiau ir ugdymo elementus..“*; *„...IKT įeina į edukacines technologijas, bet tai yra tam tikra dalis..“*; *„...Sakyčiau, kad edukacines technologijas papildo informacinės komunikacinės technologijos, tiesiog yra dalis priemonių, šalia edukacinių technologijų. Jų sugretinti neišeitų..“*; *„...informacinės komunikacinės technologijos yra dalis edukacinių technologijų..“*), o „A“, „G“, „H“, „E“ nuomone, edukacinių technologijų riba tarp informacinių komunikacinių technologijų yra labai nedidelė (*„...informacinės technologijos ir edukacinės technologijos yra beveik tas pats..“*; *„...Edukacija su informacinėmis komunikacinėmis labai glaudžiai ir susiję..“*; *„...Šios technologijos labai glaudžiai yra susijusios. Sunku atskirti, kur baigiasi vienos ir prasideda kitos..“*).

Apibendrinant galima teigti, kad informacinės technologijos edukacinių technologijų atžvilgiu yra stiprus veiksnys, norint ugdymo procesą padaryti tobulesnį. Kaip ir informantai patvirtino, kad šiais laikais be IKT mes neišsiversime, jų vis daugėja, jų naudojimas, kaip teigė darbuotoja „E“ turi būti skatinimas, tik reikia mokėti pasirinkti kokybiškas ir tikslą pasiekti padėsiančias priemones.

Paklausus informantų išsakyti savo požiūrį į edukacinių technologijų naudojimą mokymų metu, vertinimai buvo įvairūs, bet dauguma pripažino, kad naudojant įvairius būdus ir metodus, mokymai tampa patrauklesni, įdomesni, padeda pasiekti užsibrėžtą tikslą, suteikia daugiau motyvacijos, padeda tobulinti praktinius įgūdžius, užfiksuoti esminę informaciją, seminaras tampa naudingesnis, ugdo kūrybiškumą, skatina aktyvesnį bendradarbiavimą nei tik sausas lektoriaus pasakojimas, paskaita (žr. 5 lentelę) („...Suteikia mokymams daugiau motyvacijos, labiau įtraukia tema, padeda tobulinti praktinius įgūdžius, užfiksuoti esminę informaciją..“; „...Įdomiau dalyvauti..“; „...Padeda pasiekti užsibrėžto tikslo..“; „...Skatina kurti, ieškoti, mąstyti, o taip žmogus labiau tobulėja, susipažįsta su naujovėmis, kurias vėliau taiko savo darbe ar praktikoje.., ..mokymuisi visą gyvenimą ir skatins aktyviam bendradarbiavimui..“; „...Mokymai tampa patrauklesni, įdomesni, daugiau sudomina pedagogą, leidžia daugiau jam pasireikšti, būti šiuolaikiškam..“; „...Seminaras būtų naudingas..“); O darbuotojas „G“ negalėjo tiksliau įvertinti edukacinių technologijų naudojimo mokymuose, jis teigė, kad mokymų kokybė priklauso nuo pačio lektoriaus, nes kai kada edukacinių technologijų naudojimas gali atnešti daugiau žalos nei naudos („...Turbūt daug priklausys nuo to, kas jas naudoja.., ..Kiekvienas turi apgalvoti, ar jam tai reikalinga, ar jis tai sugebės padaryti. Nes jei jis to nesugebės padaryti, tai jis reikalą tik sugadins..“).

Vadinasi, edukacinių technologijų naudojimas mokymuose yra reikalingas ir būtinas, nes jų naudojimas mokymosi procesą paverčia produktyvesniu.

5 lentelė. Edukacinių technologijų naudojimas mokymuose ir vertinimas

Kategorija	Subkategorija
Edukacinių technologijų naudojimas mokymuose ir vertinimas	Didėja motyvacija
	Didėja mokymų patrauklumas, naudingumas
	Tobulina praktinius įgūdžius
	Užfiksuoja esminę informaciją
	Kūrybiškumo ugdymas
	Bendradarbiavimo skatinimas

Išsiaiškinus, edukacinių technologijų sampratą, ryšį su informacinėmis komunikacinėmis technologijomis, buvo svarbu sužinoti, kokią vietą, pasak informantų, mokymuose užima mokymosi aplinka. Beveik visi informantai teigė, kad mokymosi aplinka mokymosi procese atlieka reikšmingą vaidmenį. Nuo jos priklauso, kaip besimokantysis jaučiasi, kaip koncentruoja dėmesį į mokamąjį dalyką, kaip suvokia, priima informaciją, mokymo aplinka įtakoja sėkmingą mokymąsi, motyvaciją. Ji turi būti turtinga, skatinanti, pozityvi (žr. 6 lentelę) („...Tvarkingos, bet neapkrautos patalpos, kurios neatitrauktų dėmesio nuo pagrindinio dalyko..“; „...Padedą žmogui priimti, suvokti naują informaciją, teikia būdus informacijos užfiksavimui, įsiminimui..“; „...Nuo mokymosi aplinkos priklauso pedagogo savijauta, kaip jisai jaučiasi, kaip jis pasitiki. Nuo aplinkos priklauso, ar žmogus emociškai jausis gerai..“; „...Aplinka turi didelį poveikį sėkmingam mokymuisi, tiek vaikam, tiek suaugusiesiems..“; „...Nuo mokymosi aplinkos priklauso mokymo ir mokymosi sėkmė.., daro įtaką mokymuisi, tad labai svarbu, kad ji būtų kuo geresnė, turtingesnė, platesnė, įvairesnė..“; „...Turi būti skatinanti, pozityvi, įtraukianti ir gal kiek provokuojanti smalsumą ir motyvaciją..“). Darbuotojai „G“ ir „A“ svarbiausią vaidmenį mokymosi aplinkoje įvardino lektorių (pedagogą), vertindami, kad tik nuo jo priklauso sėkmingas ugdymas (žr. 6 lentelę) („...Be abejonės, yra svarbus dalykas, bet aš jos labai nesureikšminčiau. Manychiau, kad gal ne tiek ta pati aplinka, kiek, bet, kaip tas, kuris moko, ir tie, kurie mokosi sugeba bendrauti tarpusavyje, ir kiek jie vieni kitus supranta..“; „...Atlieka labai svarbų vaidmenį, o ją labiausiai kuria tas žmogus, kuris veda užsiėmimą, nes nuo jo priklauso mokymosi aplinka.., daug kas priklauso nuo pozityviai nusiteikusio dėstytojo, lektoriaus, mokytojo..“).

Apibendrinant mokymosi aplinkos reikšmingumą, pastebėta, kad informantai jai teikia didelę reikšmę mokymu metu, kadangi tai vienas iš pagrindinių veiksnių sėkmingam ugdymui.

6 lentelė. Mokymosi aplinka, kaip sėkmingas veiksnys mokyme

Kategorija	Subkategorija	
Mokymosi aplinka, kaip sėkmingas veiksnys mokyme	Gerų rezultatų pasiekimo kriterijai	Rezultatas
	Tinkamai parinkti būdai ir priemonės (kompiuterinės programos, žaidimai, aktyvūs mokymo metodai..)	Naujas informacijos suvokimas Didėjanti motyvacija
	Bendravimas ir bendradarbiavimas tarp lektoriaus ir besimokančiųjų	Tikslus informacijos užfiksavimas Gera savijauta, geros emocijos
	Užsiėmimų vadovas (lektorius, mokytojas)	

Tyrimo metu buvo siekiama išsiaiškinti ne tik požiūrį į edukacines technologijas, jų naudojimą mokymuose, bet ir kokių įgūdžių ir savybių reikia turėti, kad sėkmingai būtų galima integruoti edukacines technologijas į mokymo ir mokymosi procesą. Beveik visi informantai vienu iš pagrindinių įgūdžių įvardino kompiuterinį raštingumą, taip pat išskyrė, kad svarbu yra turėti laiko valdymo, tinkamų užduočių parengimo, turinio planavimo, praktinius įgūdžius (žr. 7 lentelę) („...labai yra svarbu turėti suformuotus įgūdžius, nes iš tiesų, reikia ne viena, ir ne du seminarus pravesti, kad atsirastų laiko valdymo įgūdžiai, tinkamų užduočių parengimo, grupei pritaikymo..“; „...reikėtų turėti kompiuterinio raštingumo pagrindus..“; „...reikia visų pirma pačiam būti susipažinus su tomis technologijomis, gerai jas valdyti pačiam ir mokėti įtraukti žmones į mokymąsi, kuriuos tu mokai..“; „...planavimas, turinio numatymas, metodai..“; „...Turi mokėti naudotis kompiuteriu, turi būti pakankamas kompiuterinis raštingumas..“; „...Visų pirma, turi draugauti su kompiuteriu, nuolat domėtis naujovėmis, informacinėmis technologijomis, tobulinti darbo įgūdžius su kompiuteriu..“; „...Pirmiausia reikia mokėtis naudotis kompiuteriu, vismo IT technologijom..“). Informantas „G“ svarbiausiu įgūdžiu įvardino „norą keistis“ (žr. 7 lentelę) („...Jei žmogus turi tą savybę keistis, ieškoti, mokytis, tada jis įgis ir įgūdžius. Jei jis to neturi, tai tada apie kokius įgūdžius galima kalbėti..“). Informantai pagrindinėmis savybėmis, kurias reikia turėti, kad sėkmingai ugdymo procese taikytum edukacines technologijas, įvardino šias: bendravimo, tobulėjimo, kūrybiškumo, prisitaikymo prie situacijos, imlumo, aktyvumo, smalsumo, kritiškumo sau ir aplinkai (žr. 7 lentelę) („...Tai labai svarbus atvirumas patirčiai ir mokymasis iš savo patirties ir klaidų ir gerų dalykų. Taip pat, nebijoti būti kritišku sau ir aplinkai, įvertinti realiai..“; „...Smalsumas, iniciatyvumas, naujovių poreikis, lankstumas, gebėjimas greitai apdoroti informaciją, t.y., susitvarkyti su informacija, na, ir svarbu žmogaus noras, kad jis norėtų įdomiai pravesti mokymus..“; „...Turi būti aktyvus, lankstus, greitai prisitaikantis įvairiose situacijose, naujoviškas, įdomus..“; „...Greitai reaguoti į situaciją, prisitaikyti prie esamos situacijos, gebėti kontroliuoti situaciją, išlaikyti dėmesį grupės..“; „...Svarbiausia savybė, norint mokymuose taikyti edukacines technologijas yra kūrybiškumas..“; „...Reikia turėti bendravimo, noro mokytis..“). Reikia pastebėti, kad vienintelis darbuotojas „G“ įvardino, kad jei pedagogas turi gerus bendravimo ir komunikacijos įgūdžius, tai jie gali kompensuoti kompiuterinio raštingumo neišmanymą, kad žmogaus ekspresyvumas, įdomi asmenybė yra vienas pagrindinių dalykų mokyme („...Jeigu žmogus turi gyslelę bendrauti su auditorija, jei jis turi gyslelę paveikti, jei turi puikią iškalbą, čia yra Dievo dovana, nes ne kiekvienas mokytojas tą turi, nors mokytojui tai yra viena iš pagrindinių savybių..“).

Apibendrinant galima teigti, kad išvardintas informantų įgūdžių ir savybių grupes galima susieti su mokytojo profesijos kompetencijų apraše (2007) nurodytomis profesinėmis ir bendrosiomis kompetencijomis.

7 lentelė. Edukacinių technologijų integravimo į ugdymo procesą kriterijai

Kategorija	Subkategorija	
Edukacinių technologijų integravimo į ugdymo procesą kriterijai	Įgūdžiai	Savybės
	Kompiuterinis raštingumas	Bendravimas ir bendradarbiavimas
	Laiko valdymas	Tobulėjimas
	Tinkamų užduočių parengimas	Kūrybiškumas Prisitaikymas prie situacijos
	Turinio planavimas	Imlumas
	Noras keistis	Smalsumas
		Kritiškumas sau ir aplinkai

Išsiaiškinus, kokių įgūdžių ir savybių reikia norint mokymuose naudoti edukacines technologijas, informantų buvo prašoma papasakoti, ar jie dirbdami su pedagogais integruoja jas, kaip dažnai tai daro. Dažniausiai mokymuose darbuotojai naudoja daugialypę terpę, pateiktis, filmus, aktyvinančius pratimus, grupinį darbą, grįžtamojo ryšio metodus, žaidimus, elektroninį paštą, internetą (žr. 8 lentelę) („...naudojuosi multimedija, nes manau, kad tai padeda geriau perteikti informaciją, vaizdinė medžiaga pateikiama kartu su garsine.., naudojamės darbais grupėmis, savarankiškos užduotys, kartais įdomu duoti užduotis, kurios yra tarsi, kaip žaidimas..“; „...per mokymus naudoju multimediją ir skaidrių demonstravimą, taip pat naudoju tokį būdą, ...kaip grupės nuomonės paklausimą, sužinojimą, ką grupė žino apie tą dalyką, temą, ..naudoju grįžtamąjį ryšį mokymų pabaigoje...darbą grupėse..“; „...naudoju multimediją tai informacijai parodyti, filmai.., ..paštas perduoti informaciją, grupių susirašinėjimai, grupės narių susirašinėjimai dalinantis informacija..“; „...naudojame video konferencijas, multimediją, internetą, kompiuterį..“; „...Visada naudoju pateiktis, būna, kad filmuką kažkokį rodau.., aktyvinančius pratimus, skatinančius pamastymą..“; „...darau pristatymus naudodama multimediją, PoverPointą..“; „...naudoju pristatymo daliai multimediją, ją naudoju pristatant teoriją, o praktiniams mokymams, naudoju tai temai skirtas priemones..“; „...Daugiausia skaidres naudoju..“). Darbuotojai išvardintas edukacines technologijas naudoja beveik per kiekvienių užsiėmimus, neišskirdami konkrečiau, kurias naudoja dažniau nei kitas (žr. 8 lentelę).

Tik vienas darbuotojas įvardino, kad nėra edukacinių technologijų gerbėjas, tad jas naudoti stengiasi, kuo rečiau.

Taigi, darbuotojai stengiasi į mokymus integruoti edukacines technologijas, dažniausiai iš visų pasikartojamų technologijų yra daugialypė terpė (multimedija). Daugialypė terpė – terpė, sudaryta iš įvairialypės informacijos ir ją apdorojančios įvairialypės įrangos (Lietuvos Respublikos terminų bankas, 2015).

8 lentelė. Darbuotojų naudojamos edukacinės technologijos mokymuose

Kategorija	Subkategorija	
	Edukacinė technologija	Naudojimo pasikartojamumas
Darbuotojų naudojamos edukacinės technologijos mokymuose	Daugialypė terpė	6
	Pateiktys	4
	Filmai	2
	Aktyvinantys metodai	2
	Grupinis darbas	3
	Žaidimai	2
	Elektroninis paštas	2
	Internetas	1
	Power Point	1
	Grįžtamojo ryšio metodai	2

Buvo svarbu sužinoti, su kokiomis problemomis darbuotojai susiduria naudodami edukacines technologijas, nes norint jas naudoti reikia atitinkamų įgūdžių, žinių, pasiruošimo. Informantai susiduria su šiomis problemomis: mažas pedagogų aktyvumas, kritiškumas, pasyvumas, dalyvių motyvacijos stoka, techninės problemos (žr. 9 lentelę) (*„...grupėje tokių žmonių, kurie, tarkim, nėra tokie aktyvūs, ateina neigiamai nusiteikę ar šiaip pasyvūs, tai, kad juos įtraukti būna iššūkis, daug sunkiau tą padaryti negu, tarkim, vaikus. Nors, jei jis neigiamai nusistatęs, tai jis tą neigiamybę ir transliuoja, būna sunku sudominti.“*; *„...techninės, kartais neatitinka programos, kompiuteriai naujesni ir panašiai., ..kartais jungtys neatitinka.“*; *„...nebent vyresnio amžiaus pedagogas neišgali pasinaudoti visomis kompiuterio teikiamomis galimybėmis.“*; *„...kaip padidinti motyvaciją, bet pirminę motyvaciją, kad susidomėtų tuo darbu, projektu, užsiėmimu. Paskatinti motyvaciją, kad išdrįstų pabandyti.“*; *„...Tokios, kad žmonėms sunku perlipti savo tą aš nemoku, aš nebandžiau, bijo parodyti, kad kažko nemoka, nesakau, kad*

visi, bet dalis yra konservatyvūs, jie bijo būti žmogiški..“). Darbuotojas „E“ pagrindine problema įvardino per mažą materialinę bazę („...gal ta problema, kad reikėtų daugiau jų naudoti šiuolaikinių technologijų, norėtusi su kokiom planšetėm ar virtualiom mokymosi aplinkom..“) ir tik vienas darbuotojas „H“ paminėjo, kad nesusiduria su jokiais problemomis („...Su jokiais problemomis nesusiduriu, nes puikiai draugauju su kompiuteriu“).

Taigi, galima daryti prielaidą, kad didžiausia problema, su kuria susiduria informantai naudojant edukacines technologijas yra pedagogų motyvacijos stoka.

9 lentelė. Edukacinių technologijų naudojimo mokymuose problemos

Kategorija	Subkategorija
Techninės problemos	Maža materialinė edukacinių technologijų bazė
	Mažas kompiuterinis raštingumas
	Programų nesuderinamumas
	Kompiuterinių jungčių neatitikimas
Profesinės problemos	Mažas aktyvumas
	Motyvacijos stoka
	Pasyvumas
	Kritiškumo stoka

Naudojant edukacines technologijas pedagogų kvalifikacijos tobulinime svarbu yra žinoti, kokią naudą jos teikia, ar pedagogai tampa labiau motyvuoti mokymosi procese ar tai įtakoja jų kompetencijų plėtrą. Darbuotojai naudodami edukacines technologijas pastebėjo, kad jos palengvina ugdymo procesą, seminarai tampa įdomesni, patrauklesni, edukacinių technologijų naudojimas skatina kūrybiškumą, didesnę įsitraukimą į mokymosi procesą, pedagogai tampa dėmesingesni, noriau dalinasi savo gerąja patirtimi (žr. 10 lentelę) („...skatina tobulintis savo kompetencijas, nes tarkim, mokymų vedimas ar kažkas, jei tai yra įdomu, eina „gandai“, apie tai, kad čia aktyvu, įdomu, naudojama daug metodų, tai ir pats mokytojas norės labiau eiti į tuos mokymus, negu į kitokius, kurie gal labiau yra nuobodūs jam, kad nieko naujo nesužinos, neišmoks..“; „...jei tu panaudoji tas technologijas, kurios sudomina ir atitinka tuos žmones, kurie ateina, pagal jų poreikius, ir jie tikrai gauna naudą ir jaučia, kad jiems buvo įdomu..“; „...įgyja naujų žinių, tai aš manau, kad pakankamai gerai, jie prisideda, jie į tą skrynelę įsideda, kas jiems yra aktualu, naudinga, ką gali pritaikyti praktikoje, nes dažniausiai ir klausia, ką galiu pritaikyti savo darbe. Edukacinės technologijos kažkiek praturtina savo kompetencijas, metodų rinkinį..“; „...edukacinių technologijų naudojimas skatina kūrybiškumą, kuris ir padeda tobulinti

kompetencijas ir būti labiau motyvuotiems..“; „...technologijos jiems suteikia galimybę labiau susidomėti tuo dalyku, labiau juos įtraukia, labiau skatina pritaikyti savo įgūdžius ir jie išmokę naujų būdų iš seminaro metu gautų žinių, jie gali taikyti taip pat savo klasėje tus būdus ir pajaučia tą naudą..“; „jie tampa dėmesingesni, noriau klausosi, išgirdę gerąsias patirtis, nori ir patirti sėkmę, domisi naujovėmis. Naudojant edukacines technologijas pedagogai tampa labiau motyvuoti gauti žinių..“; „...naudojant seminarai darosi įdomesni ir patrauklesni pedagogams, nes jei tik paskaita, tai nebūtų įdomu..“; „...supaprastina tą visą procesą ir čia yra jų privalumas..“)

Apibendrinat galima teigti, kad mokymuose naudojant edukacines technologijas yra prisidedama prie pedagogų kompetencijų plėtotės. Remiantis darbuotojų „A“, „F“, „V“ (*„...vieni žmonės ateina tik dėl pažymėjimų, o tie, kurie motyvuoti tobulėti, tai jie bus visur motyvuoti, nes iš kiekvieno seminaro ar mokymo kažką gero išsineša..“*) patirtimi, reikia paminėti, kad žinių troškimas, noras tobulėti priklauso tik nuo pačio pedagogo, nes jei nenori mokytis, tobulinti savo kompetencijų, tai jam nepadės net ir naudojamos įvairios edukacinės technologijos.

10 lentelė. Kriterijai, dėl kurių naudojamos mokymuose edukacinės technologijos

Kategorija	Subkategorija	Teiginių pasikartojimas
Kriterijai, dėl kurių naudojamos mokymuose edukacinės technologijos	Ugdymo proceso palengvinimas	2
	Įdomesni seminarai	2
	Kūrybiškumo skatinimas	1
	Didesnis įsitraukimas	1
	Didesnis dėmesingumas	2
	Didesnė motyvacija gauti žinių	4
	Noras dalintis gerąja patirtimi	3

Siekiant atsakyti į pagrindinį tyrimo klausimą, darbuotojų buvo paprašyta papasakoti, kaip jie mano, kokį vaidmenį edukacinės technologijos atlieka jų vedamuose mokymuose. Vienbalsiai atsakė, kad vaidmuo yra svarbus, nes tobulėjant visuomenei, keičiantis, turime keistis kartu integruojant įvairius mokymo ir mokymosi būdus ir priemones. Informantų atsakymai buvo šie: skatina pedagogus būti labiau motyvuotiems, tobulintis, supaprastina ugdymo procesą, kvalifikacijos tobulinimą paverčia įdomesniu (žr. 11 lentelę) (*„...vaidmuo yra didelis tobulinant kvalifikaciją, tačiau apskritai gal Lietuvoje ir mūsų tarnyboje tai dar nėra labai išvystytos*

edukacinės technologijos..“; „...atlieka pagrindinį vaidmenį, ta prasme, kad jos yra reikalingos tikrai ir be jų neapseisime, nelabai ką ir patobulinsi. Nes tobulinant kvalifikaciją reikia sužinoti ir naujų įgūdžių ir atnaujinti senus..“; „...Vaidmuo- motyvavimo, nes jei būtų tik kalbėjimas, tai pradeda nebesėti, ką tu kalbi, tai iš tiesų turi keisti tuos savo mokymo metodu ir naudoti kompiuterines technologijas..“; „...Mokytojai įgyja daugiau žinių, galvoja, kuria, ieško, atranda..“; „...edukacinių technologijų vaidmuo žiūrint platesne prasme yra didėjantis ir manau, kad galintis tapti motyvacijos padidėjimo priežastimi, nes tiesiog būdų taikymas nebandant galvoti apie procesus, kurie vyksta grupėje, ar jie susidomėję ar išlaiko dėmesį, ar įgauna naujo, tai netinkamas naudojimas užkerta kelia norėjimui tobulinti kvalifikacija..“; „...Jei nebūtų technologijų, o stovėtų tik lektorius, sausai kalbėtų ar skaitytų pranešimą, aišku, kad niekam nebūtų įdomu..“; „...skatina būti labiau motyvuotiems priimti žinias, eiti tobulintis, sudominti. Tai yra sudominimo dalykas, tų pačių kompetencijų tobulinimas, kaip aš to nebandžiau, o tau parodo, kaip tuo naudotis..“; „...Kvalifikacijos tobulinimas be edukacinių technologijų tikrai nėra neįmanomas, bet tai gerokai palengvina, supaprastina..“).

Apibendrinant galima daryti prielaidą, kad tobulinant pedagogų kvalifikaciją edukacinių technologijų vaidmuo vis didės, nes keičiantis kartoms, reikia keisti ir kvalifikacijos tobulinimo įstaigoms.

11 lentelė. Veiksniai, atliekantys svarbiausią vaidmenį pedagogų kvalifikacijos tobulinime

Kategorija	Subkategorija	Teiginių pasikartojimas
Veiksniai, atliekantys svarbiausią vaidmenį pedagogų kvalifikacijos tobulinime	Motyvacija	4
	Tobulėjimas	2
	Paprastesnis ugdymo procesas	1
	Produktivesnė mokymosi aplinka	1

Tyrimu metu buvo išsiaiškinta, kaip patys darbuotojai supranta kvalifikacijos tobulinimą. Nustatyta, kad jie traktuoja tai, kaip asmeninį ir profesinį tobulėjimą, kurį sudaro dalijimasis gerąja patirtimi, atrastų metodų išbandymas praktikoje, dalyvavimas seminaruose, savišvieta, įvairių įgūdžių formavimas. Išsiaiškinta, kaip suprantama edukacinės technologijas, su kuo jas sieja, kokių įgūdžių ir savybių reikia norint taikyti edukacines technologijas mokymuose. Darbuotojai įvardino, kad edukacinės technologijos yra mokymo/si metodų ir informacinių

komunikacinių technologijų rinkinys. Integruojant edukacines technologijas svarbu būti imliam, nuolat tobulėti, būti komunikabiliam, turėti kompiuterinio raštingumo įgūdžius.

Tyrimo metu buvo išsiaiškintas darbuotojų požiūris į edukacinių technologijų naudojimą pedagogų kvalifikacijos tobulinime. Nustatyta, kad darbuotojai mokymuose naudoja edukacines technologijas, vieni labiau integruoja jas į mokymus, kiti mažiau. Tai būtų galima susieti su darbuotojų amžiumi. Darbuotojai, kurie yra jaunesni ar labiau motyvuoti „žengti kartu su technologijomis“ mokymuose naudoja įvairesnes edukacines technologijas nei vyresni. Pastebėta, kad darbuotojai kartais pervertina savo galimybes integruoti įvairesnes edukacines technologijas į mokymo procesą. Tyrimo metu taip pat išsiaiškinta, kad edukacinių technologijų vaidmuo kvalifikacijos tobulinime yra svarbus, nenutrūkstantis procesas, naudojant edukacines technologijas, mokymai tampa įdomesni, produktyvesni, labiau motyvuoja pedagogus įsijungti į mokymo procesą, tačiau išryškėjo, kad darbuotojai norėtų naudoti dar daugiau edukacinių technologijų, tačiau atsiranda kitos problemos: materialinės bazės, pačių darbuotojų kompetencijų stoka.

IŠVADOS

1. Mokslinės literatūros analizė parodė, kokį vaidmenį atlieka edukacinės technologijos pedagogų darbe. Paaiškėjo, kad pedagogai norėdami integruoti edukacines technologijas į ugdymo procesą turi būti novatoriais, turi sugebėti dirbti įvairiose mokymosi aplinkose, integruoti įvairias veiklas, dalyvauti įvairiuose tyrimuose, nelikti tik stebėtojų, nuolat tobulėti. Turi tinkamai pasirinkti naujus mokymo ir mokymosi metodus, ypač tuos, kuriuos sudaro informacinės komunikacinės technologijos, tad nuolat turi atnaujinti informacinių komunikacinių technologijų kompetencijas.
2. Mokslinės literatūros analizė atskleidė kvalifikacijos tobulinimo sampratą, paaiškėjo, kad pedagogo kvalifikacijos tobulinimas priklauso nuo vidinių ir išorinių veiksnių, kuriuos įtakoja mokymo proceso demokratizavimas, atvirumas rinkai, globalizacija, technologiniai pokyčiai. Kvalifikacijos tobulinimą galima apibrėžti, kaip profesinį tobulėjimą, vystymąsi, nuolatinę savišvietą. Pedagogų kvalifikacijos tobulinimą Lietuvoje reglamentuoja šie pagrindiniai dokumentai: Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas, Valstybinė Švietimo 2013 – 2022 metų strategija, Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo koncepcija, Valstybinių ir savivaldybių mokyklų vadovų, jų pavaduotojų ugdymui, ugdymą organizuojančių skyrių vedėjų, mokytojų, pagalbos mokiniui specialistų kvalifikacijos tobulinimo nuostatai, Mokytojo profesijos kompetencijos aprašas, Valstybinių ir savivaldybių mokyklų vadovų, jų pavaduotojų ugdymui, ugdymą organizuojančių skyrių vedėjų, mokytojų, pagalbos mokiniui specialistų kvalifikacijos tobulinimo nuostatai, Įsakymas dėl 2015 – 2016 m. m. mokytojų, pagalbos mokiniui specialistų ir mokyklų vadovų nacionaliniai kvalifikacijos tobulinimo prioritetų patvirtinimo. Lietuvoje pedagogai gali tobulinti kvalifikaciją ne mažiau nei 5 dienas per metus. Kvalifikaciją gali tobulinti dalyvaudami įvairiuose seminaruose, kursuose, konferencijose, išvykose, stažuotėse, tarptautiniuose moksliniuose pasitarimuose, dalyvaujant diskusijose, darbo vietoje.
3. Išanalizavus mokslinę literatūrą apie kompetencijų raišką ugdymo procese, galime apibrėžti pagrindinius kriterijus, kurie yra svarbūs, kad pedagogas dirbtų kompetentingai: turi turėti gerus bendravimo ir bendradarbiavimo įgūdžius, turi būti kūrybiškas, šiuolaikiškas, pilietiškas, tolerantiškas, nuolat tobulėti, būti atviras profesinėms

naujovėms, turi gebėti tarpusavyje derinti įvairius mokymo/si būdus ir metodus, turėti informacinių komunikacinių technologijų naudojimo įgūdžius.

4. Kokybinis tyrimas išryškino edukacinių technologijų vaidmenį pedagogų kvalifikacijos tobulinimo procese, paaiškėjo, kad naudojamos edukacinės technologijos palengvina mokymo procesą, padaro jį patrauklesniu, įdomesniu, skatina motyvaciją. Remiantis tyrime gauta informacija, edukacinių technologijų svarba kvalifikacijos tobulinime bėgant laikui tik didės, nes keičiantis kartoms į ugdymo procesą skverbiasi vis nauji mokymo/si metodai, tad turi keistis ir kvalifikacijos tobulinimo įstaigos, nes jų misija yra aiški – naujausios informacijos sklaida.

REKOMENDACIJOS

Įstaigos vadovui:

1. Darbuotojus siųsti į mokymus, kuriuose galėtų tobulinti ar atnaujinti informacinių komunikacinių technologijų įgūdžius;
2. Esant galimybei įsigyti daugiau informacinių komunikacinių technologijų įrankių, tokių, kaip, pvz.: planšetiniai kompiuteriai.

Įstaigos darbuotojams:

1. Į mokymo/si veiklas stengtis integruoti daugiau edukacinių technologijų;
2. Nepamiršti, kad pasaulis kinta, kinta su juo ir pedagogai, technologijos, tad, kad sėkmingai jas integruoti- būtinas asmeninis ir profesinis tobulėjimas.

LITERATŪROS SĄRAŠAS

1. Adaškevičienė, V. (2007). Kompetencijos link. *Pedagogų kompetencijų raiška ugdymo procese: mokytojų kvalifikacijos tobulinimo programų mokomoji medžiaga* (p. 27). Vilnius: Pedagogų profesinės raidos centras.
2. Ahuja, A. (2015). Professional Development of Teachers. *Educational Quest-An International Journal of Education and Applied Social Sciences*, 6(1), 11-15.
3. Alimehmeti, M., ir Danglli, L. (2013). Criteria related to processes of teachers' successful professional development and qualification improvement. *Problems of Education in the 21 st Century*, 51, 7-17.
4. Archambault, J. ir kt. (2002). Developing Performance Assessments To Measure Teacher Competency in the Use of Educational Technology.
5. Augutienė, I., ir Januškevičienė, E. (2007). IKT panaudojimas mokyklos karjeros strategijos įgyvendinimui. Iš *Pedagogo kompetencijų tobulinimas integruojant informacines komunikacines technologijas į ugdymo procesą: mokytojų kvalifikacijos tobulinimo programų mokomoji medžiaga, Europos socialinis fondas, švietimo ir mokslo ministerija, Pedagogų profesinės raidos centras* (p. 115). Vilnius: Versus aureus.
6. Balash, F., Yong, Z., ir Bin Abu, B. (2011). Lecturers and educational technology: Factors affecting educational technology adoption in teaching. In *2nd International Conference on Education and Management Technology IPCSIT* (Vol. 13).
7. Bankauskienė, N., ir Bankauskaitė- Sereikienė, G. *Nauji mokytojų vaidmenys ir reikalavimai kvalifikacijai*. Prieiga per internetą:
<https://scholar.google.lt/scholar?Q=14.%09Bankauskien%C4%97%2C+N.%2C+Bankauskait%C4%97-Sereikien%C4%97%2C+G.+Nauji+mokytojų%C5%B3+vaidmenys+ir+reikalavimai+kvalifikacijai.&btnq=&hl=en&as_sdt=0%2C5>
8. Bankauskienė, N., Augustinienė, A., ir Čiučiulkiene, N. (2008). *Patarimai rengiantiems mokyklų vadovų, jų pavaduotojų ugdymui, ugdymą organizuojančių skyrių vedėjų, mokytojų, pagalbos mokiniui specialistų kvalifikacijos tobulinimo programoms*. Vilnius: Mokytojų kompetencijų centras.
9. Barauskienė, V. (2014). *Mokytojų ugdymo poreikio įvertinimo ir mokinių pasitenkinimo mokytojo darbu sąsajos* (magistro darbas). Prieiga per internetą:

- http://archive.ism.lt/bitstream/handle/1/345/ETD2014-25_Vilma%20Barauskien%C4%97_MD.pdf?sequence=1
10. Bielskytė- Simanavičienė, E., ir Indrašienė, V. (2014). *Edukacinių technologijų taikymas studijų procese: atvejo studija*. Studentų mokslinė praktika, 36.
  11. Bitinas, B., Rupšienė, L., ir Žydžiūnaitė, V. (2008). *Kokybinių tyrimų metodologija: vadovėlis vadybos ir administravimo studentams*. Klaipėda: S. Jokužio leidykla-spaustuvė.
  12. Brazdeikis, V. (2009). Informacinėmis ir komunikacinėmis technologijomis papildytų edukacinių aplinkų kaita. *Informacijos mokslai*, (50), 57-63.
  13. Caffarella, R. S. (2002). *Planning Programs for Adult Learners: A Practical Guide for Educators, Trainers, and Staff Developers. The Jossey-Bass Higher and Adult Education Series*. Prieiga per internetą: < <http://eric.ed.gov/?id=ED464218>>
  14. Cervera, M. G., ir Cantabrana, J. L. L. (2015). Professional development in teacher digital competence and improving school quality from the teachers' perspective: a case study. *NAER: Journal of new approaches in educational research*, 4(2), 115-122.
  15. Czerniewicz, L. (2008). *Distinguishing the field of educational technology*. Prieiga per internetą:
<https://open.uct.ac.za/bitstream/item/3104/CHED_article_distinguishingtechnology_Czerniewicz_2008.pdf?sequence=1>
  16. Čaplinskas, A. (1999). Informacinė visuomenė, dirbtinis intelektas ir teisė. *Jurisprudencija*, 14(6), 73- 85.
  17. Čiužas, R., Jusevičienė, P., ir Adaškevičienė, V. (2007). Pedagogų kompetencijos būklės analizė: kaitos poreikis. *Mokymosi visą gyvenimą įgyvendinimo strategija– pedagogų kvalifikacijos tobulinimas. Tarptautinė konferencija. Mokytojų kompetencijos centras*.
  18. Čiužas, R., ir Navickienė, J. (2008). Mokinių pažangos ir pasiekimų vertinimo kaita edukacinės paradigmos virsmo sąlygomis. *Pedagogika*, (91), 53-59.
  19. Čiužas, R. (2013 a). *Mokytojo kompetencijų nuolatinė kaita: mokslo darbų apžvalga*. Vilnius: Edukologija.
  20. Čiužas, R. (2013 b). Mokytojo kompetencijų svarba mokinių tautinio tapatumo formavimuisi. *Pedagogika*, (109), 27-32.
  21. Dačiulytė, R ir kt. (2011). *Lietuvos pedagogų kvalifikacijos tobulinimo sistemos analizė*. Prieiga per internetą:
<http://www.upc.smm.lt/projektai/perkva/naujienos/PKT_analize_120105.pdf>

22. Dačiulytė, R. ir kt. (2013). *Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo Lietuvoje Būklė ir plėtros galimybės: mokslo studija*. Vilnius: Mykolo Romerio universitetas.
23. Dagienė, V., ir Kurilovas, E. (2009). Pedagogų rengimas informacinių ir komunikacinių technologijų taikymo aspektu: padėties analizė ir tobulinimo siūlymai. *Informacijos mokslai*, (50), 101-106.
24. Dudareva, I., ir Bruneniece, A. (2008). Some Aspects of Using ICT in Physics Teaching/Learning Process. *Information and Communication Technology in Natural Science Education 2008*, 42-47.
25. Foley G. (2007) *Suaugusiųjų mokymosi matmenys: suaugusiųjų švietimas globalizacijos laikais*. Vilnius: Kronta.
26. Gedvilienė, G. ir kt. (2010) *Mokytojų kvalifikacijos tobulinimo poreikiai: mokslo studija*. Kaunas: VDU leidykla.
27. Gudonienė, D., Rutkauskienė, D., ir Lauraitis, A. (2013). Pažangių mokymosi technologijų naudojimas ugdymo procese. *Informacijos mokslai*, 66.
28. Huitt, W. (2007). Success in the Conceptual Age: Another paradigm shift. In *nd Annual Meeting of the Georgia Educational Research Association, October* (Vol. 26).
29. Janiūnaitė, B. ir kt. (2013). *Edukacinės inovacijos rengiant pedagogus: mokomoji knyga*. Kaunas: Technologija.
30. Januszewski, A., ir Molenda, M. (2013). *Educational technology: A definition with commentary*. New York, London: Routledge.
31. Jovaiša, L. (2007). *Enciklopedinis edukologijos žodynas*. Vilnius: Gimtasis žodis.
32. Jucevičienė, P., ir Brazdeikis, V. (2003). Pedagogo IKT kompetencijos dinamiškos struktūros pagrindimas. *Socialiniai mokslai*, 2(39), 70-81.
33. Jucevičienė, P. ir kt. (2005). Mokytojų didaktinės kompetencijos atitiktis šiuolaikiniams švietimo reikalavimams: tyrimo ataskaita. *Švietimo ir mokslo ministerijos užsakymas*.
34. Kairaitis, Z. (2007). Geografinės informacijos skaitymas edukacinės komunikacijos požiūriu. *Informacijos mokslai*, (41), 89-97.
35. Kalvaitis, A. (2014). *Kvalifikacijos tobulinimo paslaugų įtaka praktinei bendrojo ugdymo mokyklos mokytojo veiklai*.
Prieiga per internetą: <<http://www.upc.smm.lt/ekspertavimas/tyrimai/failai/A-Kalvaitis-Mokytoju-kvalifikacijos-tobulinimas-tyrimo-ataskaita.pdf>>.
36. Kardelis, K. (2002). *Mokslinių tyrimų metodologija ir metodai: vadovėlis*. Kaunas: Judex.

37. Kern, R. (2006). Perspectives on technology in learning and teaching languages. *Tesol Quarterly*, 183-210.
38. Krasauskas, G. (2007). Mokytojų profesinės kompetencijos ugdymas stiprinant bendradarbiavimą. *Pedagogų kompetencijų raiška ugdymo procese: mokytojų kvalifikacijos tobulinimo programų mokomoji medžiaga* (p. 308). Vilnius: Pedagogų profesinės raidos centras.
39. Kroksmark, T. (2015). Teachers subject competence in digital times. *Education Inquiry*, 6(1).
40. Lamanauskas, V., Šlekienė, V., ir Ragulienė, L. (2009). Kompiuterinės technologijos gamtamokslinio ugdymo procese: socioedukaciniai aspektai. *Gamtamokslinis ugdymas/Natural Science Education*, (3), 26.
41. Laužackas, R. (2005). *Profesinio rengimo metodologija: monografija*. Kaunas: Vytauto didžiojo universiteto leidykla.
42. Laužackas, R. (2008). *Kompetencijomis grindžiamų mokymo/studijų programų kūrimas ir vertinimas: monografija*. Kaunas: Vytauto Didžiojo universitetas.
43. Laužackas, R., ir kt. (2008). Mokytojų kvalifikacijos tobulinimo poreikiai. *Pedagogika*, 89, 29-44.
44. *Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo pakeitimo įstatymas*. Prieiga per internetą: http://www.sac.smm.lt/images/file/e_biblioteka/Lietuvos%20Respublikos%20svietimo%20istatymas.pdf
45. Lietuvos Respublikos Švietimo ir mokslo ministro rugpjūčio 13 d. įsakymas Nr. V-898 dėl 2015-2016 m. m. Mokytojų, pagalbos mokiniui specialistų ir mokyklų vadovų nacionaliniai kvalifikacijos tobulinimo prioritetų patvirtinimo. Prieiga per internetą: <http://www.upc.smm.lt/tobulinimas/dokumentai/Mokytoju-tobulinimo-prioritetai.pdf>
46. *Lietuvos Respublikos terminų bankas*. Prieiga per internetą: http://www.lrs.lt/pls/tb/tb.view_term?p_sid=1611248&p_term_id=1449845
47. Lileikienė, T., Milašiūnaitė, V., ir Kavaliauskaitė, E. (2012). Pedagoginių kompetencijų plėtra bendrojo lavinimo mokyklose. *Šiuolaikinio specialisto kompetencijos: teorijos ir praktikos dėmė*, 1.
48. Malinauskienė, D., ir Augienė, D. (2007). Pedagogų karjeros pokyčiai socialinių transformacijų kontekste. *Pedagogika*, (86), 30-35.

49. Martišauskienė, E. (2009). Pedagogų požiūris į mokytojo kompetencijų raišką. *Acta Pedagogica Vilnensia*, (22), 88-101.
50. Maslauskaitė, A. (2008). *Mokslo tiriamojo darbo metodologiniai pagrindai: mokomoji knyga*. Vilnius: Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademija.
51. Miller, M. J. (2007). Information communication technology infusion in 21st century librarianship: A proposal for a blended core course. *Journal of Education for Library and Information Science*, 202-217.
52. *Mokyklų vadovų, jų pavaduotojų ugdymui, ugdymą organizuojančių skyrių vedėjų, mokytojų, pagalbos mokiniui specialistų kvalifikacijos tobulinimo programų akreditavimo tvarkos aprašas, patvirtintu Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2007 m. Lapkričio 23 d. Įsakymu Nr. ISAK-2275*. Preiga per internetą:
<http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=310145&p_query=&p_tr2=>>
53. *Mokytojo profesijos kompetencijos aprašas, patvirtintas 2007 m. sausio 15 d. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro įsakymu Nr. ISAK-54*. Prieiga per internetą:
<http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=291726&p_query=&p_tr2=>>
54. *Mokomoji medžiaga švietimo centrų darbuotojų kvalifikacijos tobulinimo programoms*. (2006). Vilnius: Mokytojų kompetencijų centras.
55. Navickaitė, K. (2010). *Informacinės technologijos XXI amžiaus mokykloje*. Prieiga per internetą:
< http://www.smm.lt/uploads/documents/kiti/sv_problema_7.pdf>
56. Nekrašas, E. (2008). *Filosofijos įvadas: vadovėlis aukštųjų mokyklų studentams*. Vilnius: Standartų spaustuvė.
57. Olberkytė, L., ir Zajančkovskaja, A. (2007). Informacinės ir komunikacinės technologijos mokant geografijos Vilniaus profesinėse mokyklose. *Geografija*, 43(2), 76-80.
58. Pečiuliauskienė, P., ir Rimeika, A. (2007). Modulinio informacinių studijų taikymas studijų procese. Iš *Aukštosios mokyklos dėstytojų pedagoginių kompetencijų bei gebėjimo taikyti šiuolaikines studijų technologijas tobulinimo inovatyvi modulinė programa* (p. 93). Vilnius: Petro ofsetas.
59. Pečiuliauskienė, P., ir Dragūnienė, R. (2008). Informacinių ir komunikacinių technologijų taikymas profesijos mokymo įstaigų edukacinėje praktikoje kaip edukacinė ir vadybinė problema. *Edukacinės studijos (V): jaunųjų mokslininkų darbai.: Utenos apskrities ugdymo institucijų vadyba* (p. 24- 35). Utena: Utenos spaustuvė.

60. *Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo koncepcija patvirtinta Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2012 m. gegužės 30 d. įsakymu Nr. V-899*. Prieiga per internetą:
<http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=425929&p_query=&p_tr2=2>
61. Pukelis, K. (2009). Gebėjimas, kompetencija, mokymosi/studijų rezultatas, kvalifikacija ir kompetentingumas: teorinė dimensija.
62. Rawlins, P., ir Kehrwald, B. (2014). Integrating educational technologies into teacher education: a case study. *Innovations in Education and Teaching International*, 51(2), 207-217.
63. Sabaliauskas, T., Bukantaitė, D., ir Pūkelis, K. (2006). Mokytojų informacinių ir komunikacinių technologijų kompetencijų sričių projektavimas. *Profesinis rengimas: tyrimai ir realijos*. Kaunas: VDU, 152-165.
64. Selvi, K. (2010). Teachers' Competencies. *International Journal of Philosophy of Culture and Axiology*, 7 (1), 167– 175.
65. *Tarptautinių žodžių žodynas*. (1985). Prieiga per internetą:
<<http://www.zodynas.lt/tarptautinis-zodziu-zodynas/E/epistemologija>>
66. Telšienė, A. *Įvadinis kursas į kompiuterizuotą kokybinių duomenų analizę*. Prieiga per internetą:
<http://www.lidata.eu/index.php?file=files/mokymai/NVivo/nvivo.html&course_file=nvivo_III_3_2_2.html>
67. Teresevičienė, M. ir kt. (2015). *Technologijomis grindžiamas mokymas ir mokymasis organizacijoje: monografija*. Vilnius: Versus aureus.
68. Teresevičienė, M. (2012). *Informacinės technologijos ugdymo procese: mokytojo knyga*. Kaunas: Morkūnas ir Ko.
69. Thorsteinsson, G. (2014). Innovation Education to Improve Social Responsibility through General Education. *Tiltai*, 61(4), 71-78.
70. Tight, M. (2007). *Kertinės suaugusiųjų švietimo ir mokymo idėjos*. Vilnius: Kronta.
71. Trakšėlysis, K., ir Martišauskienė, D. (2014). Pedago profesionalizacijos aspektai modernioje visuomenėje. *Tiltai*, 63(2), 145-161.
72. *Ugdymo plėtotės centras- akredituotų institucijų sąrašas*. (2015). Prieiga per internetą:
<http://www.upc.smm.lt/tobulinimas/institucijos/Akredituotu_instituciju_sarasas_2015.pdf>
73. Urnėžienė, E. (2012). Mokytojų nuolatinio tobulinimosi kompetencija, švietimo dalyvių požiūriu. *Pedagogika*, (107), 85-91.

74. *Valstybinė švietimo 2013- 2022 metų strategija*. (2014). Vilnius: Lodvila.
75. *Valstybinių ir savivaldybių mokyklų vadovų, jų pavaduotojų ugdymui, ugdymą organizuojančių skyrių vedėjų, mokytojų, pagalbos mokiniui specialistų kvalifikacijos tobulinimo nuostatai, patvirtinti Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2007 m. Kovo 29 d. Įsakymu Nr. ISAK-556*. Prieiga per internetą:
< <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.CA867BD9FD53> >
76. Westera, W. (2010). Technology-Enhanced Learning: review and prospects. *Serdica Journal of Computing*, 4(2), 159-182.

SANTRAUKA

Karlonaitė - Turčinavičė. R. Edukacinių technologijų vaidmuo pedagogų kvalifikacijos tobulinime: Trakų švietimo pagalbos tarnybos patirtis / Edukacinių technologijų valdymo magistro baigiamasis darbas. Vadovė prof. dr. I. Žemaitaitė – Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, Socialinių technologijų fakultetas. 2015, p. 77.

Švietimo bendruomenė, kuri nori mokytis, tobulėti, kritiškai mąsto, rezultatyviai dirba – mūsų ateitis. Didėjant skaitmeniniam raštingumui, didėja ir edukacinių technologijų naudojimas mokyme ir mokymąsi. Edukacinės technologijos skverbiasi į visas gyvenimo sritis, taip pat ir į ugdymo procesą, todėl atsiranda naujos žinios ir profesinės patirtys, tad yra svarbu gerinti švietimo kokybę, padėti pedagogui gilinti savo kompetencijas, kelti kvalifikaciją, o rasti tinkamų būdų tam padaryti šiuolaikinėje visuomenėje – didelis iššūkis. Darbo tikslas – išsiaiškinti edukacinių technologijų vaidmenį tobulinant mokytojų kvalifikaciją. Kokybinio tyrimo metu įvertintas edukacinių technologijų vaidmuo pedagogų kvalifikacijos tobulinime darbuotojų atžvilgiu. Kokybinį tyrimą sudarė 8 tarnybos darbuotojai, naudotas pusiau struktūrizuotas interviu metodas. Tyrimu nustatyta, kad edukacinių technologijų vaidmuo kvalifikacijos tobulinime yra svarbus, nenutrūkstantis procesas, naudojant edukacines technologijas, mokymai tampa įdomesni, produktyvesni, labiau motyvuoja pedagogus įsijungti į mokymo procesą, tačiau išryškėjo, kad darbuotojai norėtų naudoti dar daugiau edukacinių technologijų, tačiau atsiranda kitos problemos: materialinės bazės, pačių darbuotojų kompetencijų stoka.

Raktiniai žodžiai: edukacinės technologijos, kvalifikacijos tobulinimas, kompetencijos.

SUMMARY

Karlonaitė – Turčinavičė R. The Role of Educational Technology in Educators Qualification Improvement: Trakai Education Assistance Authority Experience / Educational technology management master's thesis. Supervisor prof. dr. I. Žemaitaitytė – Vilnius: Mykolas Romeris University, faculty of Social technologies. 2015, p. 77.

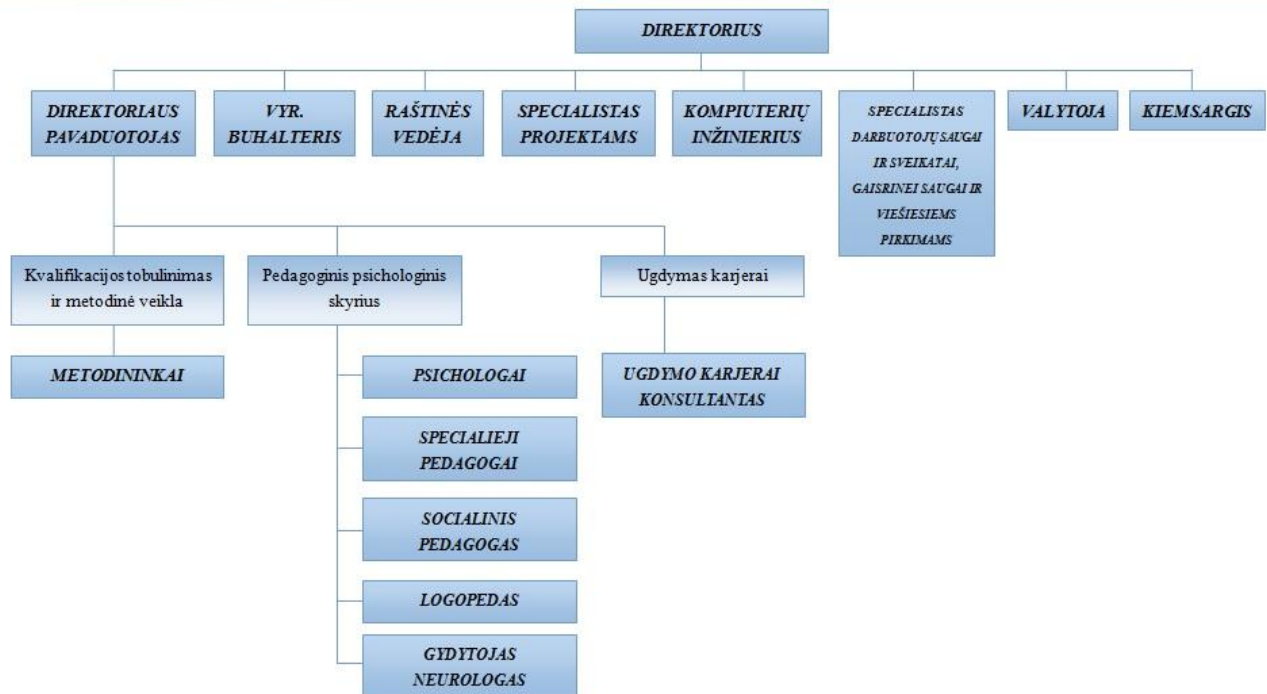
Education community, who wants to learn, improve, critical thinking, effectively works is our future. Increasing digital literacy, the use of educational technology in teaching and learning also increases. Educational technology is penetrating into all areas of life as well as in the educational process, which leads to new knowledge and professional experience, so it is important to improve the quality of education, to help teachers to deepen their competencies, qualifications, and find appropriate ways to do this in modern community is e'big challenge. The aim of elucidate the role of educational technology in improving teachers' qualifications. The role of educational technology in the teacher qualification improvement was evaluated in this qualitative study from employee perspective. The qualitative study consisted of 8 officers used a half- structured interview technique. The study found that educational technology's role in qualification improvement is significant, continuous process using educational technology training is becoming more interesting, more productive, more motivated teachers to get involved in the learning process, however, it became clear that employees would like to use more of educational technology, but there are other problems: material base, the employees themselves lack competency.

Keywords: educational technology, professional development, competence.

PRIEDAI

Priedas 1

Darbuotojų struktūra

Mokytojo profesijos kompetencijos aprašas

I. Bendrosios nuostatos

1. Mokytojo profesijos kompetencijos aprašas (toliau – Aprašas) reglamentuoja mokytojo profesinės veiklos pagal ikimokyklinio, priešmokyklinio, pradinio, pagrindinio, vidurinio, atitinkamas specialiojo ugdymo, profesinio mokymo, neformaliojo vaikų švietimo programas kompetencijų grupes, kompetencijas, gebėjimus.

2. Aprašo paskirtis – nustatyti vienodus mokytojų rengimo ir kvalifikacijos tobulinimo kriterijus, reikalingus profesinėje veikloje.

3. Apraše vartojamos sąvokos:

Bendrakultūrinė kompetencija – žinios, įgūdžiai, gebėjimai, vertybinės nuostatos ir kitos asmeninės savybės, sąlygojančios sėkmingą žmogaus veiklą konkrečioje(-iose) kultūroje(-ose).

Profesinės kompetencijos – mokytojo žinios, įgūdžiai, gebėjimai, vertybinės nuostatos, požiūriai ir kitos asmeninės savybės, reikalingos sėkmingai bendrajai ugdymo veiklai, jos nespecifikuojant pagal ugdymo turinio koncentrus/sritis.

Bendrosios kompetencijos – žinios, įgūdžiai, gebėjimai, vertybinės nuostatos, požiūriai, kitos asmeninės savybės, reikalingos mokytojo veiklai ir galimos perkelti iš vienos rūšies veiklos į kitą.

Specialiosios kompetencijos – mokytojo žinios, įgūdžiai, gebėjimai, vertybinės nuostatos, požiūriai ir kitos asmeninės savybės, sąlygojančios sėkmingą jo veiklą konkrečiame ugdymo turinio centre/srityje.

Kitos Apraše vartojamos sąvokos atitinka Lietuvos Respublikos švietimo įstatyme (Žin., 1991, Nr. 23-593; 2003, Nr. 63-2853) vartojamas sąvokas.

4. Mokytojo profesijos kompetencijos apima bendrakultūrinę, profesines, bendrąsias ir specialiąsias kompetencijas.

II. Mokytojo bendrakultūrinė kompetencija

5. Mokytojo bendrakultūrinę kompetenciją sudaro mokėjimas ir sugebėjimas:

5.1. saugoti ir plėtoti daugialypę, tautinių mažumų patirtimi praturtintą Lietuvos kultūrą;

5.2. dalyvauti kuriant pilietinę visuomenę: suvokti švietimo demokratizavimo, decentralizavimo procesus, paaiškinti šalies konstitucinės demokratijos teoriją ir praktiką, skatinti ir palaikyti teisinių normų laikymąsi;

5.3. gerbti ugdytinių socialinį, kultūrinį, kalbinį ir etninį tapatumą;

5.4. vadovautis šiuolaikine švietimo paskirties samprata: kurti informacinę ir žinių visuomenę;

5.5. integruoti pasaulio istorijos, geografijos, kultūros žinias vertinant Europos Sąjungos šalių kultūrų įvairovės poveikį Lietuvai;

5.6. dalyvauti visuomenės ir švietimo kaitos procesuose naudojant socialinių, gamtos mokslų, naujų technologijų pasiekimus ir atliepti modernėjančios visuomenės iššūkius;

5.7. vertinti namų aplinkos vaidmenį ir šeimos vertybių skirtumus bendraujant su mokiniais ir jų tėvais (globėjais, rūpintojais);

5.8. mokyti mokinius vadovaujantis bendražmogiškais vertybėmis.

III. Mokytojo profesinės kompetencijos

6. Mokytojo profesinės kompetencijos:

6.1. informacinių technologijų naudojimo;

6.2. ugdymo(si) aplinkų kūrimo;

6.3. dalyko turinio planavimo ir tobulinimo;

6.4. mokymo(si) proceso valdymo;

6.5. mokinių pasiekimų ir pažangos vertinimo;

6.6. mokinių motyvavimo ir paramos jiems;

6.7. mokinio pažinimo ir jo pažangos pripažinimo;

6.8. profesinio tobulėjimo.

7. Informacinių technologijų naudojimo kompetenciją sudaro mokėjimas ir sugebėjimas:

7.1. naudoti kompiuterio techninę ir programinę įrangą, pagrindines interneto paslaugas mokymo(si) procese, rengiant tekstinę ir vaizdinę informaciją;

7.2. ugdyti mokinių informacinę kultūrą sistemingai plėtojant jų kompiuterinį raštingumą, laikantis etinių ir higieninių darbo su kompiuteriu reikalavimų.

8. Ugdymo(si) aplinkų kūrimo kompetenciją sudaro mokėjimas ir sugebėjimas:

8.1. kurti saugią, mokinio emocinį, socialinį, intelektualinį, dvasinį vystymąsi palaikančią ugdymo(si) aplinką;

8.2. saugiai ir veiksmingai pritaikyti fizinę erdvę, naudoti informacijos ir komunikacijos technologijas, įrankius ir priemones;

8.3. kurti toleranciją ir bendradarbiavimą skatinančią aplinką, kurioje mokinys turi galimybę rodyti iniciatyvą, veikti savarankiškai ir atrasti bendraminčių;

8.4. kurti pokyčiams palankią ugdymo(si) aplinką, kurioje mokinys jaučiasi saugus ir pasitikintis savimi bei kitais.

9. Dalyko turinio planavimo ir tobulinimo kompetenciją sudaro mokėjimas ir sugebėjimas:

9.1. parengti mokymo programą, teminį planą remiantis ugdymą reglamentuojančiais dokumentais;

9.2. formuluoti mokymo(si) tikslus bei uždavinius;

9.3. atrinkti mokymo(si) metodus, tinkamus mokymo(si) tikslams pasiekti;

9.4. parengti mokiniams įdomią ir patrauklią mokymo(si) medžiagą;

9.5. numatyti išteklius, būtinus mokymo(si) tikslams pasiekti.

10. Mokymo(si) proceso valdymo kompetenciją sudaro mokėjimas ir sugebėjimas:

10.1. siekti pusiausvyros tarp žinių perteikimo ir konsultavimo, vadovavimo ir lyderiavimo, stebėsenos ir priežiūros;

10.2. taikyti įvairias psichosocialines ir edukacines intervencijas, padedančias valdyti konfliktus ir priimti sprendimus;

10.3. tikslingai taikyti šiuolaikines ugdymo(si) technologijas ir mokymo(si) metodus;

10.4. prieinamai ir suprantamai mokiniui perteikti ugdymui(si) reikalingą informaciją;

10.5. naudoti įvairias ugdymo strategijas, plėtojančias mokinių kritinį mąstymą, problemų sprendimą ir kūrybiškumą;

10.6. dalyvauti kuriant ir įgyvendinant integruotų specialiųjų poreikių mokinių ugdymo(si) programas.

11. Mokinių pasiekimų ir pažangos vertinimo kompetenciją sudaro mokėjimas ir sugebėjimas:

11.1. derinti kiekybinę ir kokybinę, formalią ir neformalią mokinių pasiekimų vertinimo strategijas užtikrinant intelektualinį, socialinį ir fizinį mokinių vystymąsi;

11.2. vertinti mokinių pasiekimus pagal vienodus vertinimo kriterijus;

11.3. pasirinkti mokinių pasiekimų ir pažangos vertinimo tipus, būdus ir metodus plėtojant mokinių mokymosi pajėgumus;

11.4. vertinti mokinių socialinę pažangą.

12. Mokinių motyvavimo ir paramos jiems kompetenciją sudaro mokėjimas ir sugebėjimas:

- 12.1. ugdyti mokinių gebėjimą įsivertinti ir pasitikėti savimi;
  - 12.2. sukurti aplinką, padedančią mokiniui patirti pažinimo džiaugsmą;
  - 12.3. sudominti mokinius mokomuoju dalyku;
  - 12.4. padėti mokiniams spręsti mokymosi problemas.
13. Mokinio pažinimo ir jo pripažinimo kompetenciją sudaro mokėjimas ir sugebėjimas:
- 13.1. vertinti mokinio vystymąsi, pažintines galias ir veiklą vadovaujantis psichologijos teorijomis;
  - 13.2. empatiškai identifikuoti mokinio emocinius sunkumus ir ypatingą nerimą;
  - 13.3. atpažinti specialiuosius mokinių poreikius suteikiant papildomą pagalbą;
  - 13.4. atpažinti skirtingą mokinių požiūrį į mokymąsi kuriant mokymosi galimybes;
  - 13.5. identifikuoti išimtinis atvejus, keliančius grėsmę vaiko sveikatai ir psichosocialinei raidai;
  - 13.6. pripažinti mokinio individualumą kaip vertybę, laiduojančią mokymosi pažangą.
14. Profesinio tobulėjimo kompetenciją sudaro mokėjimas ir sugebėjimas:
- 14.1. objektyviai vertinti savo galias profesinėje veikloje išlaikant savigarbą ir pasitikint savimi;
  - 14.2. projektuoti karjerą: planuoti, sistemingai tobulinti savo profesinę veiklą.

IV. Mokytojo bendrosios kompetencijos

15. Mokytojo bendrosios kompetencijos:
- 15.1. komunikacinė ir informacijos valdymo;
  - 15.2. bendravimo ir bendradarbiavimo;
  - 15.3. tiriamosios veiklos;
  - 15.4. reflektavimo ir mokymosi mokytis;
  - 15.5. organizacijos tobulinimo bei pokyčių valdymo.
16. Komunikacinę ir informacijos valdymo kompetenciją sudaro mokėjimas ir sugebėjimas:
- 16.1. taisyklingai vartoti kalbą realioje ir/ar virtualioje profesinėje aplinkoje;
  - 16.2. bendrauti užsienio kalba(-omis);
  - 16.3. naudoti verbalinius ir neverbalinius komunikavimo būdus skatinant mokinių bendravimą ir bendradarbiavimą;

16.4. konceptualiai ir vaizdžiai išreikšti savo idėjas bei interpretuoti mintis, faktus ir jausmus skirtinguose profesinės veiklos kontekstuose naudojant komunikacijos priemones;

16.5. atlikti ugdymui aktualios informacijos paiešką: žinoti, atrinkti ir naudoti adekvačias duomenų bazines.

17. Bendravimo ir bendradarbiavimo kompetenciją sudaro mokėjimas ir sugebėjimas:

17.1. bendrauti ir bendradarbiauti su įvairiais skirtingų kultūrų asmenimis darbo srityje ir socialinėje aplinkoje bei gebėti spręsti konfliktus;

17.2. skatinti aktyvų mokinių bendravimą ir bendradarbiavimą klasėje;

17.3. bendradarbiauti su kolegomis, pagalbiniu personalu, profesinio orientavimo ir kitais specialistais, kuriant ugdymo(si) prielaidas ir vertinant mokymosi pasiekimus;

17.4. bendrauti su mokinių tėvais (globėjais, rūpintojais) pripažįstant jų vaidmenį, teises ir atsakomybę sudarant ugdymo(si) sąlygas;

17.5. bendradarbiauti su pagalba vaikui ir šeimai teikiančiomis organizacijomis.

18. Tiriamosios veiklos kompetenciją sudaro mokėjimas ir sugebėjimas:

18.1. pasirinkti adekvačią tyrimo strategiją, struktūrą ir metodus projektuojant tyrimą;

18.2. organizuoti profesinės veiklos tyrimą.

19. Reflektavimo ir mokymosi mokyti kompetenciją sudaro mokėjimas ir sugebėjimas:

19.1. organizuoti savo mokymąsi individualiai ir grupėje;

19.2. įvertinti profesinės praktikos privalumus ir trūkumus numatant profesinio tobulėjimo perspektyvas;

19.3. nuolat tikslingai atnaujinti žinias ir lavinti įgūdžius.

20. Organizacijos tobulinimo bei pokyčių valdymo kompetenciją sudaro mokėjimas ir sugebėjimas:

20.1. produktyviai dalyvauti mokyklos savivaldos institucijų veikloje ir adekvačiai vertinti problemiškas situacijas mokykloje;

20.2. vadovautis mokyklos kaitą reglamentuojančiais dokumentais;

20.3. dalyvauti projektų veikloje.